

FOTOGRAFEN FEDERATIE

**Brancheonderzoek
Fotografen 2010**

Brancheonderzoek Fotografen 2010

Uitgevoerd in opdracht van

FotografenFederatie en Stichting Burafo

Fenke Legerstee
Eric Verhoog

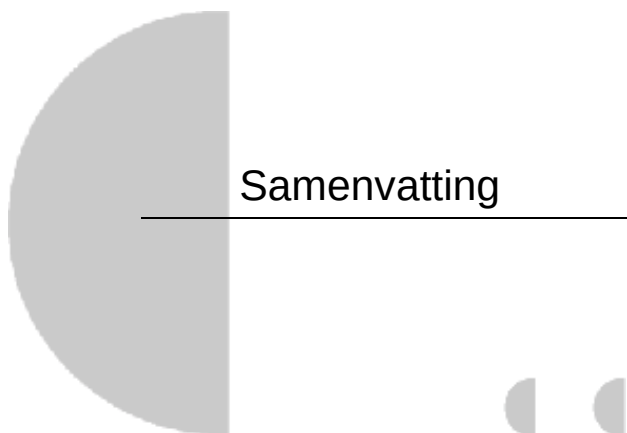
november 2010 | r2010-0055FL | 9199-MKT

ABF RESEARCH

VERWERSDIJK 8 | 2611 NH DELFT | T [015] 27 99 300

Inhoudsopgave

	Samenvatting	2
1	Inleiding	5
2	Achtergrond	7
2.1	Samenvatting	7
2.2	Algemene kenmerken	9
2.3	Persoonlijke kenmerken	12
3	Werkzaamheden en tijdsbesteding	17
3.1	Samenvatting	17
3.2	Tijdsbesteding	19
3.3	Werkzaamheden	23
3.4	Analoog/digitaal	25
4	Financiële gegevens	27
4.1	Samenvatting	27
4.2	Omzet	29
4.3	Resultaat bedrijfsvoering	30
4.4	Overige financiële gegevens	31
4.5	Dagprijs	33
5	Verdeling omzet	35
5.1	Samenvatting	35
5.2	Type opdrachtgever	36
5.3	Geografisch	38
5.4	Specialisme	39
5.5	Soort werk	39
5.6	Tussenpersoon	40
6	Relatie met opdrachtgever/klant	41
6.1	Samenvatting	41
6.2	Aantal opdrachtgevers	43
6.3	Behalen van opdrachten	44
6.4	Overeenkomst met de klant	45
6.5	Auteursrecht	47
6.6	Pictoright	48
7	Ontwikkelingen en verwachtingen	49
7.1	Samenvatting	49
7.2	Verkrijgen van opdrachten	51
7.3	Omzetontwikkeling	52
7.4	Bedreigingen	53
8	Profielen	54
8.1	Geslacht	55
8.2	Startjaar	57
8.3	Fotografen met 100% inkomen uit fotografie	59
8.4	Type fotograaf	61
8.5	Leden beroepsorganisaties	64
8.6	Leeftijdsgroepen	66

Samenvatting

- Circa 6.500 fotografen zijn in de zomer van 2010 aangeschreven om deel te nemen aan het brancheonderzoek. 1100 fotografen hebben gereageerd op de uitnodiging en na een zorgvuldig selectie zijn 863, goed ingevulde, bruikbare vragenlijsten overgebleven.
- De gemiddelde leeftijd van een fotograaf wanneer hij/zij start is licht gestegen naar 33 jaar. De gemiddelde leeftijd van vrouwelijke fotografen is 35 jaar en ook deze leeftijd is gestegen ten opzichte van 2005. Bijna een derde van de deelnemende fotografen is recent (de afgelopen 5 jaar) gestart. De laatste jaren zijn er veel nieuwe fotografie-opleidingen ontstaan dus er is veel nieuwe aanwas, recente starters.
- Een vijfde van de fotografen is vrouw. Het aandeel vrouwelijke fotografen is laag. Na 2000 zijn er naar verhouding steeds meer vrouwelijke fotografen gestart. Met name in de leeftijdscategorie 36 tot 40 jaar zijn relatief veel vrouwen werkzaam als fotograaf.
- De gemiddelde omzet is gedaald, in 2009 bedraagt deze 54.800 euro. De gemiddelde omzet van eenmanszaken is eveneens gedaald tot 38.000 euro. Het aantal recent gestarte fotografen is toegenomen ten opzichte van 2005. Recente starters hebben over het algemeen een lagere omzet dan ervaren fotografen. Ook het aantal fotografen met 100% inkomsten uit fotografie is gedaald. Van de fotografen die naast inkomen uit fotografie ook nog inkomsten uit andere werkzaamheden halen is het percentage inkomen dat zij uit fotografie werkzaamheden halen gedaald ten opzichte van 2005. De omzet van fotografen met 100% inkomen uit fotografie werkzaamheden is minder sterk gedaald dan de omzet van de overige fotografen. De verklaring voor de sterke daling in omzet is dat er veel fotografen recent zijn gestart in 2009. Deze starters besteden minder tijd aan fotografie werkzaamheden en behalen dus minder omzet. Daarnaast heeft het merendeel van de fotografen die 5 of meer jaar werkzaam zijn als fotograaf aangegeven dat de omzet de afgelopen 5 jaar licht of sterk is gedaald.
- Het gemiddelde resultaat uit gewone bedrijfsvoering is net als de omzet gedaald en bedraagt 19.900 euro in 2009. Na onttrekkingen van de eigenaar (inkomen van de eigenaar) blijft er een uiteindelijk gemiddeld resultaat van 7.800 euro over.
- Een derde van de omzet wordt besteed aan inkoop, een vijfde deel van de omzet wordt als inkomen van de eigenaar gebruikt.
- De komende 12 maanden zijn bijna alle fotografen van plan te investeren. Meer dan de helft van de fotografen noemt hier cursussen en vakontwikkeling, ook investeringen in software, computers en lenzen worden vaak genoemd. Licht accessoires is een naast eerder genoemde investeringen een investering die door recente starters veel wordt genoemd.

- De meeste fotografen werken tussen de 21 en 40 uur per week als professioneel fotograaf.
- Iets meer dan de helft van de fotografen haalt zijn of haar inkomsten volledig uit fotografie werk, dit percentage ligt nagenoeg gelijk aan het percentage uit 2005. Wel is het percentage inkomsten uit fotografie van fotografen die niet hun volledige inkomsten uit fotografie werkzaamheden genereren gedaald ten opzichte van 2005.
- Gemiddeld wordt 33% van de fotografische werkzaamheden in de sector besteed aan portretfotografie, 14% aan fotografie van privé gebeurtenissen en 12% aan industrie en bedrijfsfotografie. Ten opzichte van 2005 is het aandeel portretfotografie toegenomen terwijl het aandeel reclamefotografie gedaald is. Recent gestarte fotografen zijn voornamelijk werkzaam in de portretfotografie, fotografie van privé gebeurtenissen, industrie en bedrijfsfotografie en fotojournalistiek.
- Wanneer de tijdsbesteding van fotografen wordt verdeeld blijkt dat de gemiddelde fotograaf de meeste tijd aan fotograferen besteed. Daarnaast wordt een derde van de tijd besteed aan het digitaal bewerken van foto's.
- Voor de sector als geheel geldt dat bijna een derde van de omzet wordt gegenereerd bij particuliere opdrachtgevers. Ook de zakelijke dienstverlening is daarnaast verantwoordelijk voor een groot deel van de omzet.
- Vrijwel alle omzet is afkomstig van opdrachtgevers uit Nederland. In vergelijking met 2005 is dit percentage nagenoeg gelijk gebleven.
- Een kwart van de omzet in de fotografiesector wordt gegenereerd uit portretfotografie. In vergelijking met 2005 is dit aandeel toegenomen. Ook fotografie van privégebeurtenissen, industrie- en bedrijfsfotografie en reclamefotografie zijn verantwoordelijk voor een groot deel van de omzet. Dit zijn ook de sectoren waarin de meeste fotografen werkzaam zijn.
- Een fotograaf heeft gemiddeld 37 opdrachtgevers en 2,4 opdrachten per klant per jaar. Bij eenmanszaken ligt het aantal opdrachtgevers en het aantal opdrachten aanzienlijk lager dan bij de overige rechtsvormen. Ten opzichte van 2005 is het aantal opdrachten per klant afgenomen.
- Mondelinge reclame, het hebben van een eigen website en eigen acquisitie worden het meest gebruikt om aan opdrachten te komen. In vergelijking met 2005 is de eigen website belangrijker geworden.
- Het aantal fotografen dat gebruik maakt van schriftelijke overeenkomsten is toegenomen.
- Meer dan de helft van de fotografen geeft aan dat opdrachtgevers het auteursrecht slecht begrijpen. Ongeveer de helft van de fotografen heeft in de afgelopen vijf jaar weleens te maken gehad met auteursrechtelijk onrechtmatig gebruik van foto's. Gemiddeld is dit 7 keer voorgekomen, de meeste fotografen hebben hier 3 keer mee te maken gehad.
- De grote meerderheid van de fotografen heeft de afgelopen vijf jaar geen juridische procedures gevolgd tegen het onrechtmatig gebruik van de foto's.
- Van de fotografen is bijna de helft in 2009 moeilijker aan opdrachten gekomen dan in 2008. Tevens verwacht bijna de helft van de fotografen in 2010 moeilijker aan opdrachten te komen dan in 2009.
- Bijna de helft van de deelnemende fotografen heeft de afgelopen jaren een negatieve omzetontwikkeling doorgemaakt. Het aantal fotografen dat een positieve ontwikkeling verwacht is nagenoeg even groot als het aantal dat een negatieve ontwikkeling verwacht.
- De opkomst van het gebruik van digitale fotografie door niet-professionele fotografen ziet merendeel van de fotografen als een bedreiging voor de eigen fotografische werkzaamheden. Het aantal fotografen dat deze opkomst als bedreiging ziet is sinds 2005 iets toegenomen.

1

Inleiding

Stichting Burafo en de FotografenFederatie hebben in samenwerking met ABF Research het brancheonderzoek 2009 opgezet onder professionele fotografen in Nederland. Het onderzoek is uitgevoerd in 2010 waarin naar gegevens uit 2009 is gevraagd. De centrale vraag in dit brancheonderzoek is: hoe gaat het eigenlijk met de fotografen in Nederland? Het doel van het onderzoek is inzicht te krijgen in de huidige bedrijfseconomische situatie van Nederlandse fotografen. Het brancheonderzoek is al eens eerder uitgevoerd in 2006, toen is de situatie van het jaar 2005 onderzocht.

De vragenlijst van het vorige brancheonderzoek is zoveel mogelijk gehandhaafd om een goede vergelijking tussen 2005 en 2009 te kunnen maken. Een aantal vragen waren niet meer van toepassing en er zijn een aantal nieuwe vragen toegevoegd, tevens zijn een aantal vragen op een verbeterde wijze gesteld.

Circa 6.500 fotografen zijn halverwege juni 2010 per mail of per brief uitgenodigd om de digitale vragenlijst in te vullen. Het adressenbestand is opgebouwd uit de ledenbestanden van de afzonderlijke beroepsorganisaties. Daarnaast is gebruik gemaakt van het adressenbestand dat is aangekocht bij Cendris, dit adressenbestand bestaat uit alle fotografen die ingeschreven staan bij de Kamer van Koophandel.

Na vier weken is een reminder naar alle fotografen die nog geen reactie hebben gegeven uit de ledenbestanden van de beroepsorganisaties verzonden. Daarnaast is de helft van het Cendris bestand nogmaals aangeschreven. Dit heeft een piek in de respons opgeleverd. Begin augustus is er nogmaals een herinnering verzonden naar de leden van de beroepsorganisaties. Daarnaast hebben de beroepsorganisaties hun leden in deze periode meermaals gewezen op het lopende brancheonderzoek.

In totaal hebben 1.100 fotografen gereageerd op de uitnodiging voor het onderzoek. Een aantal van deze fotografen werken in loondienst en behoren daarmee niet tot de doelgroep van het onderzoek. Tevens hebben een groot aantal fotografen enkel de eerste paar vragen van het onderzoek ingevuld. Uiteindelijk resteert een bruikbare respons van 863 volledig ingevulde vragenlijsten. Dit is voldoende om betrouwbare uitspraken te kunnen doen over de fotografenbranche. Bij het maken van deelgroepen die in de rapportage worden uitgewerkt is er rekening gehouden met voldoende respons per deelgroep zodat ook deze uitspraken betrouwbaar zijn.

Volgens de gegevens van de Kamer van Koophandel waren er op het moment van de start van het brancheonderzoek 9.000 fotografen actief in Nederland. Er zijn geen gegevens bekend over de achtergrond van de populatie, zoals geslacht en leeftijd. Om deze reden is het niet mogelijk om een weegfactor aan het bestand toe te voegen om daarmee de respons te verhogen naar de gehele fotografenpopulatie in Nederland en waar nodig te corrigeren voor een mogelijk scheve respons. In dit rapport worden daarom alleen gemiddelde resultaten weergegeven en geen totalen voor de gehele branche.

De rapportage is opgebouwd volgens de blokken die in de vragenlijst zijn gehanteerd en grotendeels volgens de opzet van het brancheonderzoek 2005. Waar mogelijk is een vergelijking met 2005 gemaakt. Hoofdstuk 2 bestaat uit een algemene beschrijving van de fotografen. In hoofdstuk 3 worden de werkzaamheden en de tijdsbesteding van fotografen uitgediept. De financiële gegevens zoals omzet, resultaat en investeringen worden in hoofdstuk 4 behandeld. De wijze waarop de omzet is verdeeld staat centraal in hoofdstuk 5. Hoofdstuk 6 bestaat uit een beschrijving van de relaties met opdrachtgevers/klanten. De ontwikkelingen in de afgelopen jaren en de verwachtingen voor de toekomst staan centraal in hoofdstuk 7. Tot slot zijn in hoofdstuk 8 de belangrijkste uitkomsten uitgesplitst naar enkele profielen. Deze profielen kunnen beschouwd worden als een benchmark voor individuele fotografen.

2 Achtergrond

2.1 Samenvatting

Algemene kenmerken

- Een klein aandeel (3%) van de respons zijn fotografie die werkzaam zijn in loondienst. Deze fotografen zijn niet van toepassing voor het verder onderzoek en zijn er dus uitgefilterd.
- De gemiddelde fotograaf is professioneel werkzaam sinds 1995 en zit daarmee 15 jaar in het vak. In 2005 zat de gemiddelde fotograaf 17 jaar in het vak.
- De gemiddelde leeftijd van een fotograaf wanneer hij/zij start is 33 jaar, dit is iets gestegen ten opzichte van 2005. De gemiddelde leeftijd van vrouwelijke fotografen is 35 jaar en ook deze leeftijd is gestegen ten opzichte van 2005.
- Van het totaal aantal deelnemende fotografen is 28% recent (de afgelopen 5 jaar) gestart, in 2005 was dit 21%.
- Het grootste deel van de fotografen is gestart tussen 1976 en 1990 of recent. Deze twee groepen samen vertegenwoordigen meer dan de helft van de totale respons.
- Het aandeel vrouwelijke fotografen is erg laag tot het startjaar 2000. Na 2000 zijn er naar verhouding steeds meer vrouwelijke fotografen gestart. In totaal is 20% van de fotografen vrouw.
- De eenmanszaak is veruit de meest genoemde rechtsvorm, bijna 85% van de fotografen hanteert deze rechtsvorm.
- Een klein deel van de fotografen heeft personeel in dienst, slechts 8%. Ten opzichte van 2005 is het aantal fotografen met personeel licht afgenomen. Gemiddeld hebben zij 2,8 personen in dienst, de gemiddelde werkweek van deze personen bestaat uit ongeveer 30 uur. Van het personeel dat in dienst is, is meer dan de helft werkzaam als assistent (58%). Het overige deel van het personeel heeft een andere functie.
- Het aantal fotografen dat gebruik maakt van een studio is licht gestegen ten opzichte van 2005. In 2009 maakte iets meer dan 40% geen gebruik van een studio, terwijl dit in 2005 nog bijna 50% was. Het aantal fotografen dat volledig eigenaar is van een studio is ook toegenomen ten opzichte van 2005.
- Van de deelnemende fotografen beschikte 8% in 2009 over een winkel.

Persoonlijke kenmerken

- De gemiddelde leeftijd van een zelfstandig werkende fotograaf is 48 jaar. Het grootste deel van de deelnemende fotografen is tussen de 40 en 50 jaar (36%). Het aandeel fotografen met een leeftijd van 60 jaar en ouder is 12% en daarmee gestegen ten opzichte van 2005.
- Een vijfde van de fotografen is vrouw, opvallend is dat hoe jonger de fotograaf is hoe groter het aandeel vrouwen is. Met name in de leeftijdscategorie 36 tot 40 jaar zijn relatief veel vrouwen werkzaam als fotograaf.
- Iets meer dan de helft van de fotografen (57%) heeft een foto-opleiding voltooid, dit is iets minder dan in 2005 toen dit 64% was. De Fotovakschool is de meest genoemde foto-opleiding met 62%, gevolgd door de Fotoacademie met 11%. Ten opzichte van 2005 is het aantal fotografen met een voltooide opleiding aan de Fotovakschool licht toegenomen.
- Driekwart van de fotografen heeft geen vervolgopleiding gevolgd.
- Ongeveer de helft van de fotografen die hebben deelgenomen is lid van een beroepsorganisatie. Een vijfde van deze fotografen is lid van SVFN, 9% van BFN en 7% van GKf.
- Meer dan de helft van de fotografen die lid is van een beroepsorganisatie is tevreden over de voorlichting, ondersteuning en informatievoorziening vanuit de beroepsorganisatie, 53%. Een klein deel, 4% vindt de ondersteuning slecht, zeer slecht wordt geen enkele keer genoemd.
- Het merendeel van de fotografen is niet aangesloten bij Burafo (68%). Ten opzichte van 2005 is dit percentage nauwelijks gewijzigd.
- In 2005 beschikte 42% van de fotografen over een pensioenverzekering, in 2009 is dit percentage gedaald naar 36%. Ook het aantal fotografen met een inkomensverzekering is gedaald van 37% in 2005 naar 35% in 2009.
- Mannelijke fotografen hebben vaker een pensioen en/of inkomensverzekering dan vrouwelijke fotografen. Recent gestarte fotografen zijn ook vaker niet dan wel verzekerd.

2.2 Algemene kenmerken

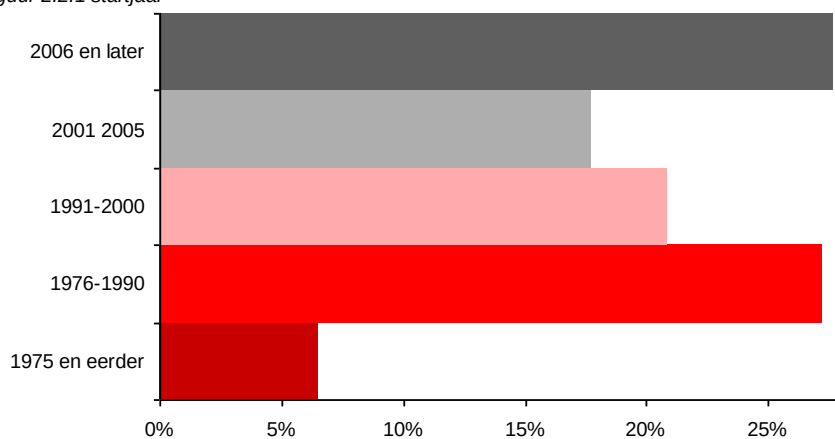
Tabel 2.2.1 zelfstandige fotograaf versus fotograaf in loondienst

	2005	2009
Zelfstandige fotograaf	97%	97%
Fotograaf in loondienst	3%	3%
Totaal	100%	100%

Tabel 2.2.2 startjaar

	Startjaar	Aantal jaar in het vak	Leeftijd bij start	Recent gestart (5jaar)	Leeftijd vrouwen bij start	Startjaar vrouwen
2005	1989	17	30	20%	30	1996
2009	1995	15	33	28%	35	2002

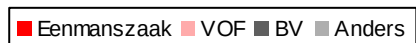
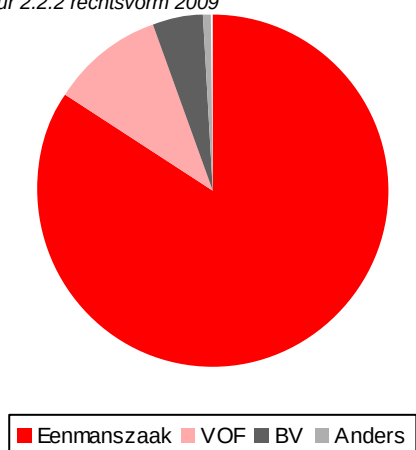
Figuur 2.2.1 startjaar

Tabel 2.2.3 startjaar naar geslacht

	Alle fotografen		Mannen		Vrouwen	
	2005	2009	2005	2009	2005	2009
1975 en eerder	15%	6%	94%	96%	6%	4%
1976-1990	35%	27%	92%	95%	8%	5%
1991-2000	30%	21%	75%	81%	25%	19%
2001-2005	21%	18%	68%	71%	32%	29%
2006 en later	x	28%	x	68%	x	32%
Totaal	100%	100%	82%	80%	18%	20%

Figuur 2.2.2 rechtsvorm 2009

Tabel 2.2.4 rechtsvorm

	2005	2009
Eenmanszaak	82%	84%
Vennootschap onder firma	11%	10%
Besloten vennootschap	6%	5%
Andere rechtsvorm	1%	1%
Totaal	100%	100%

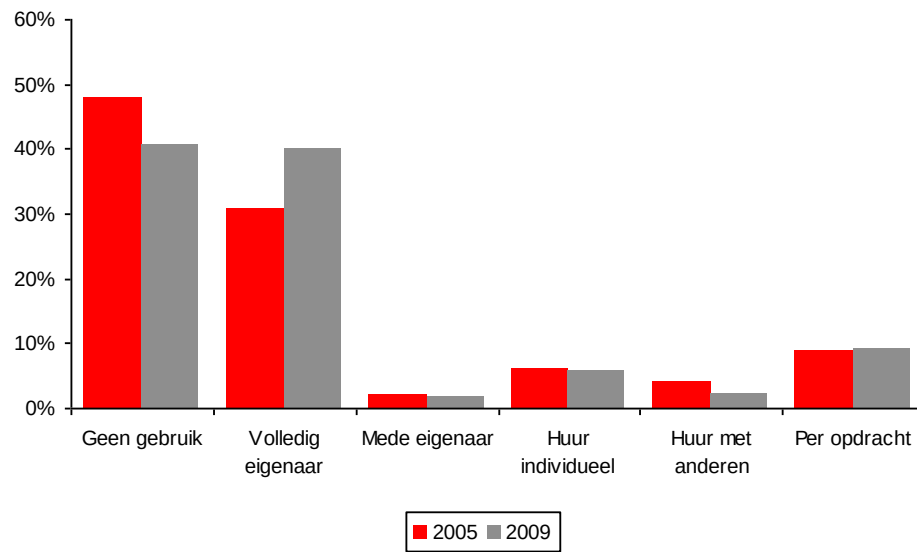
Tabel 2.2.5 personeel in dienst

	2005	2009
Personeel in dienst	10%	8%
Geen personeel in dienst	90%	92%
Gemiddeld aantal personen in dienst	2,7	2,8
Gemiddelde FTE	2,0	2,1
Gemiddeld aantal uur per week personeel	30	30

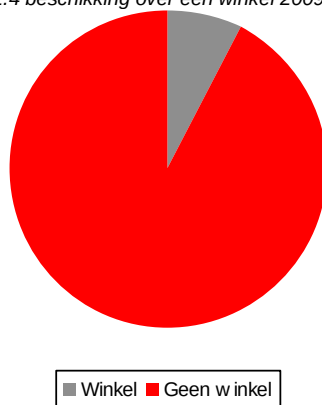
Tabel 2.2.6 soort personeel in dienst

	2009
Assistenten in dienst	58%
Ander personeel in dienst	42%
Totaal	100%

Figuur 2.2.3 gebruik studio

Figuur 2.2.4 beschikking over een winkel 2009

2.3 Persoonlijke kenmerken

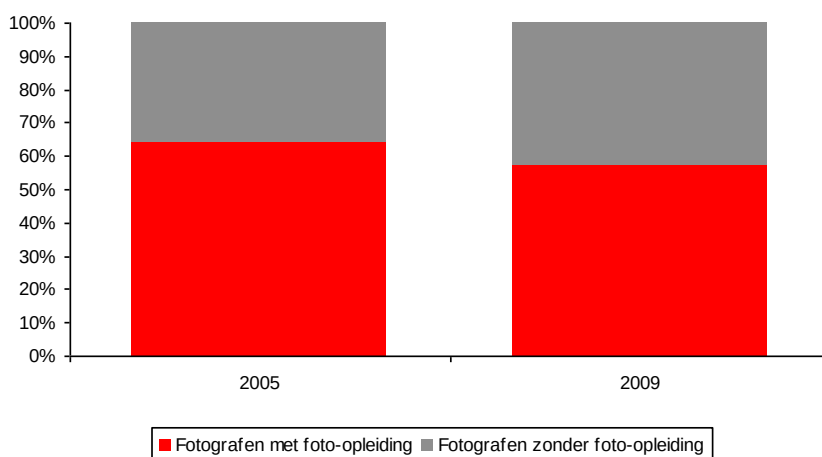
Tabel 2.3.1 leeftijd

	2005	2009
gemiddelde leeftijd	47 jaar	48 jaar
30 jaar en jonger	5%	5%
31-35	8%	6%
36-40	14%	13%
41-45	17%	18%
46-50	18%	18%
51-55	15%	17%
56-60	14%	12%
ouder dan 60 jaar	9%	12%
totaal	100%	100%

Tabel 2.3.2 leeftijd en geslacht

	Mannen		Vrouwen	
	2005	2009	2005	2009
30 jaar en jonger	52%	70%	48%	30%
31-35	65%	71%	35%	29%
36-40	70%	62%	30%	38%
41-45	84%	71%	15%	29%
46-50	88%	86%	12%	14%
51-55	91%	90%	9%	10%
56-60	90%	95%	10%	5%
ouder dan 60 jaar	93%	89%	7%	11%
totaal	82%	80%	18%	20%

Figuur 2.3.1 fotografen met of zonder foto-opleiding

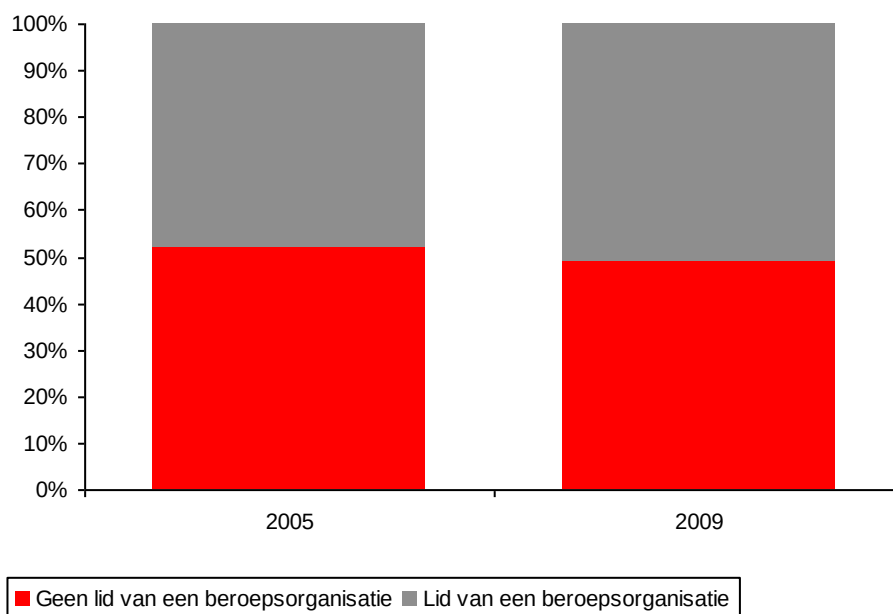
Tabel 2.3.3 fotografen met een voltooide foto-opleiding

	2005	2009
Fotovakschool	59%	62%
Fotoacademie	8%	11%
KABK	13%	10%
HKU	2%	4%
St. Joost	6%	3%
LOI	2%	2%
School voor Fotografie Amsterdam	2%	2%
AKI	1%	2%
Rietveld	3%	2%
Academie voor Fotografie Haarlem	2%	1%
Academie Minerva	1%	1%
Ac. Voor Kunst en Vormgeving Den Bosch	1%	0%
Totaal	100%	100%

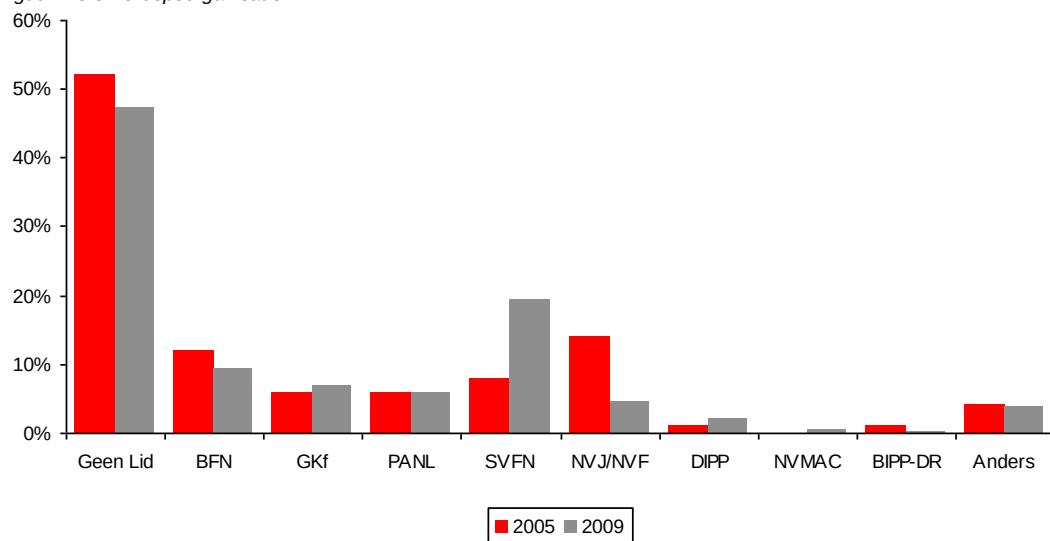
Tabel 2.3.4 fotografen met een vervolgopleiding

	2005	2009
Geen vervolgopleiding	46%	75%
Wel vervolgopleiding	54%	25%

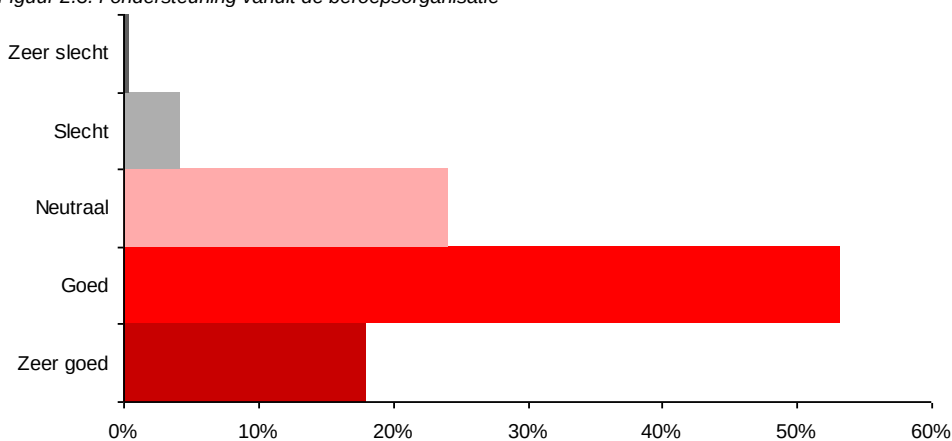
Figuur 2.3.2lid van een beroepsorganisatie

Figuur 2.3.3 Beroepsorganisatie

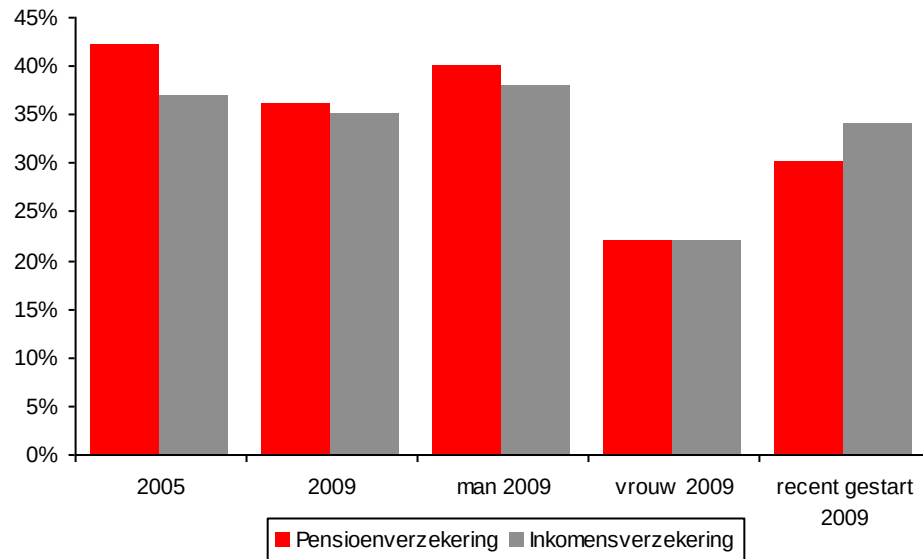
Figuur 2.3.4 ondersteuning vanuit de beroepsorganisatie

Tabel 2.3.5 aangesloten bij Burafo

	2005	2009
Aangesloten bij Burafo	31%	32%
Niet aangesloten bij Burafo	69%	68%
Totaal	100%	100%

Figuur 2.3.5 het hebben van een pensioenverzekering en inkomensverzekering bij arbeidsongeschiktheid

Tabel 2.3.6 het hebben van een pensioenverzekering en inkomensverzekering

	2005	2009	man	vrouw	recent gestart
Pensioenverzekering	42%	36%	40%	22%	30%
Geen pensioenverzekering	58%	64%	60%	78%	70%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
Inkomensverzekering	37%	35%	38%	22%	34%
Geen inkomensverzekering	63%	65%	62%	78%	66%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

3 Werkzaamheden en tijdsbesteding

3.1 Samenvatting

Tijdsbesteding

- Ruim 30% van de fotografen werkt 20 uur of minder per week, ongeveer 30% werkt meer dan 40 uur per week. De overige 40% werkt tussen de 21 en 40 uur per week als professioneel fotograaf. De verdeling ligt nagenoeg gelijk aan de verdeling in 2005.
- Gemiddeld werkt een fotograaf 33 uur per week aan fotografische werkzaamheden. De fotografen die hebben aangegeven 20 uur of minder als fotograaf werkzaam te zijn werken gemiddeld 12 uur in de week als fotograaf.
- Mannelijke fotografen werken gemiddeld meer uur als fotograaf dan vrouwelijke fotografen, respectievelijk 34 en 29 uur in de week. Recent gestarte fotografen werken gemiddeld 23 uur in de week als fotograaf.
- Jonge fotografen (30 jaar en jonger) werken gemiddeld minder uur dan oudere fotografen. Bijna de helft van de fotografen van 30 jaar en jonger werkt 20 uur of minder per week als fotograaf. Fotografen boven de 50 jaar werken gemiddeld vaker meer dan 40 uur per week als professioneel fotograaf.
- Van 70% van de fotografen is fotografie de hoofdactiviteit in 2009. Tussen mannelijke en vrouwelijke fotografen zit nagenoeg geen verschil. Van recent gestarte fotografen heeft ongeveer de helft fotografie als hoofdactiviteit. Wanneer fotografie de hoofdactiviteit is wordt er gemiddeld 40 uur per week aan fotografie besteed. Wanneer fotografie een bij- activiteit is van de fotograaf loopt het gemiddelde aantal uur in de week terug naar 16 uur.
- Voornamelijk oudere fotografen hebben fotografie als hoofdactiviteit. In de leeftijdsgroep 30 jaar en jonger heeft 50% een andere hoofdactiviteit dan fotografie.
- Iets meer dan de helft van de fotografen (56%) haalt zijn of haar inkomsten volledig uit fotografie werk. Inkomsten uit loondienst is goed voor 27% en inkomsten uit een uitkering of anderszins 17%. Van de recent gestarte fotografen haalt 50% inkomen uit loondienst. Slechts 34% van de recente starters genereert 100% van het inkomen uit fotografie.
- Fotografen met een inkomen uit loondienst werken gemiddeld 19 uur in de week als fotograaf. Fotografen met naast een inkomen uit fotografie ook een inkomen uit een uitkering of anderszins werken gemiddeld 25 uur in de week als fotograaf.
- Gemiddeld werkt een fotograaf die naast een inkomen uit fotografie ook inkomen haalt uit werkzaamheden in loondienst 27 uur in de week in loondienst.

- Wanneer naast inkomsten uit fotografie ook nog inkomsten uit andere bronnen wordt verworven is fotografie in de meeste gevallen goed voor 25% of minder van de inkomsten van de fotograaf. Ongeveer een kwart van de fotografen met inkomsten uit andere bronnen haalt 25 tot 50% van zijn inkomen uit fotografie. Het percentage inkomen uit fotografie is ten opzichte van 2005 gedaald.

Werkzaamheden

- Gemiddeld wordt 33% van de fotografische werkzaamheden in de sector besteed aan portretfotografie, 14% aan fotografie van privé gebeurtenissen en 12% aan industrie en bedrijfsfotografie.
- Ten opzichte van 2005 is het aandeel portretfotografie toegenomen terwijl het aandeel reclamefotografie is gedaald.
- De verschillen tussen mannelijke en vrouwelijke fotografen zijn klein, vrouwelijke fotografen werken meer in het fotograferen van privé gebeurtenissen en portretfotografie. Terwijl mannelijke fotografen meer werkzaam zijn in de reclamefotografie.
- Recent gestarte fotografen zijn voornamelijk werkzaam in de portretfotografie, fotografie van privé gebeurtenissen, industrie en bedrijfsfotografie en fotojournalistiek.
- De verdeling van fotografische werkzaamheden over de specialismen is gebruikt om de fotografen te typeren. Fotografen die het meest werkzaam zijn binnen (meer dan 40%) een specifiek specialisme zijn ondergebracht binnen dit specialisme. In tabel 5.4.2 zijn de type fotografen weergegeven waarover betrouwbare uitspraken gedaan kunnen worden (voldoende respons). Alle fotografen die niet binnen de vijf specialismen die in deze tabel zijn genoemd vallen behoren in het vervolg bij de categorie anders.
- Wanneer de tijdsbesteding van fotografen wordt verdeeld blijkt dat de gemiddelde fotograaf 39% van zijn of haar tijd aan fotograferen besteed en 28% wordt aan digitaal bewerken van foto's besteed.
- Ten opzichte van 2005 is het aandeel fotograferen iets afgenomen terwijl de tijdsbesteding aan digitaal bewerken licht is toegenomen.
- De verschillen tussen mannelijke, vrouwelijke, recent gestarte en fotografen met 100% inkomen uit fotografie zijn klein.
- Reclamefotografen besteden de meeste tijd aan acquisitie (9%) vergeleken met andere fotografen. Fotojournalisten besteden de minste tijd aan het digitaal bewerken van foto's.

Analoog/digitaal

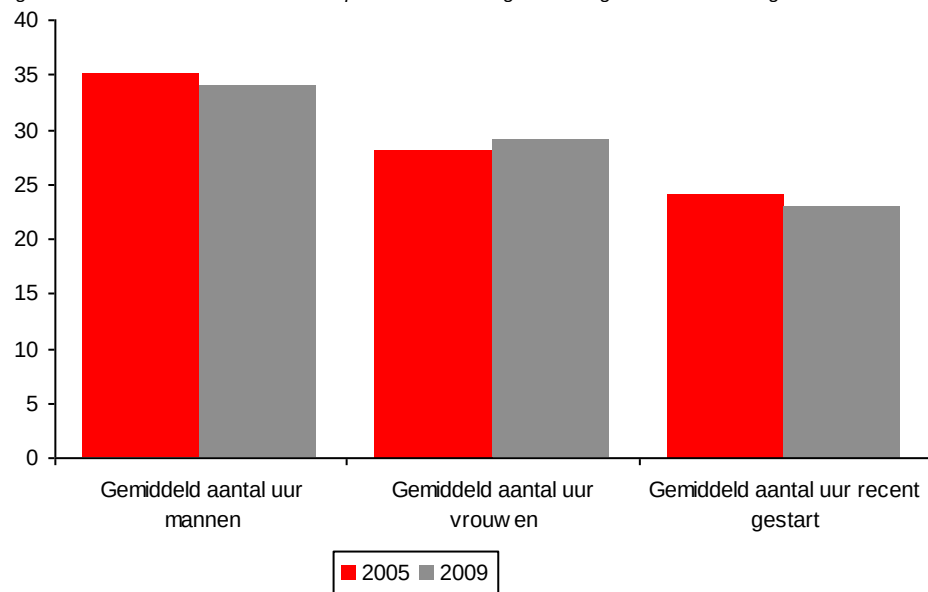
- In 2009 zijn er nog weinig fotografen waarvan de opnamen niet 100% digitaal zijn, 18% werkt naast digitale opnamen met analoge opnamen. In 2005 was dit nog ongeveer de helft van de fotografen.
- De NIDF-Norm is een verzameling handreikingen aan de fotograaf met betrekking tot de manier waarop met digitale fotografie moet worden omgegaan. Bijna de helft van de fotografen (47%) is bekend met deze norm. Van de fotografen die bekend zijn met de norm hanteert bijna 60% de norm.

3.2 Tijdsbesteding

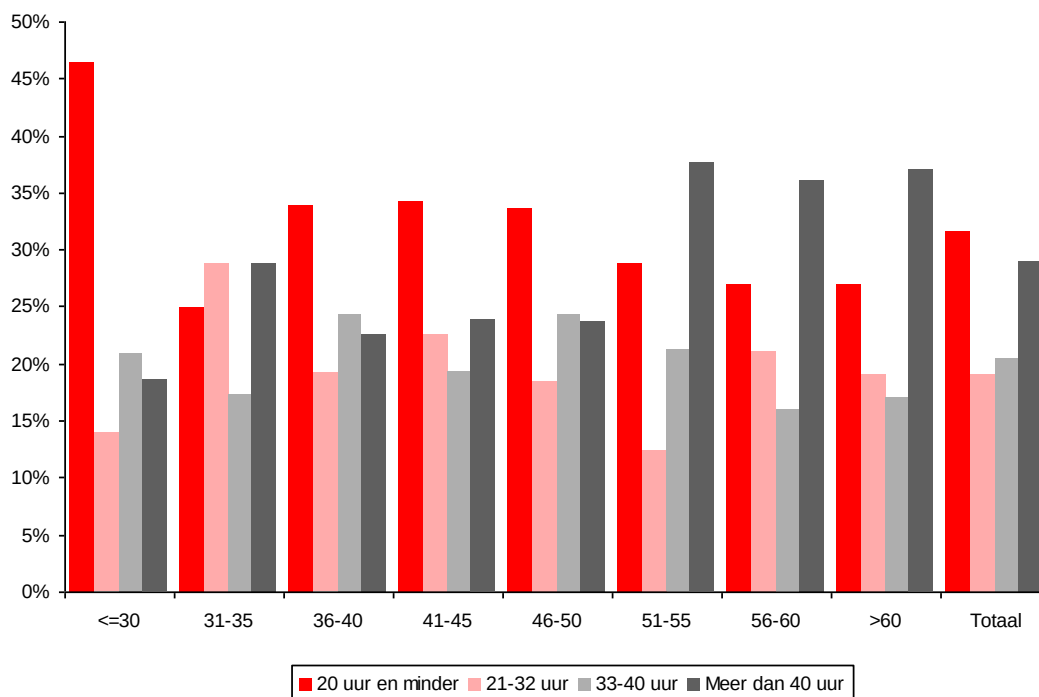
Tabel 3.2.1 verdeling uren werkzaam als fotograaf

	Alle fotografen		Werkzame uren	
	2005	2009	2005	2009
<= 20 uur	29%	32%	12	12
21-32 uur	18%	19%	28	28
33-40 uur	23%	20%	39	39
>40 uur	30%	29%	55	55
Totaal	100%	100%	34	33

Figuur 3.2.1 aantal uren werkzaam als professioneel fotograaf naar geslacht en recent gestart

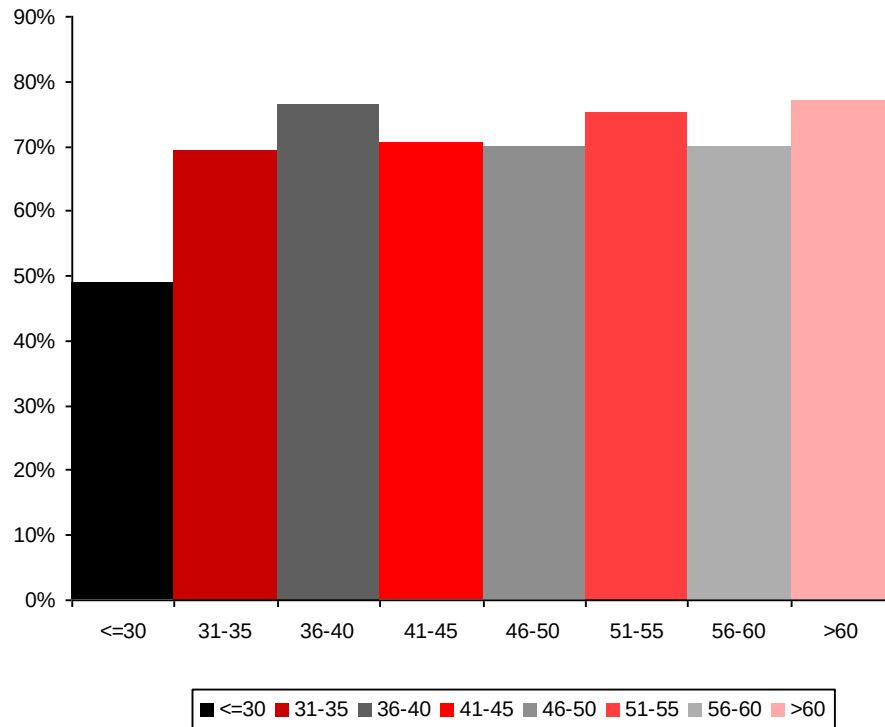
Figuur 3.2.2 aantal uren werkzaam als professioneel fotograaf naar leeftijdsklassen

Tabel 3.2.2 fotografie als hoofdactiviteit 2009

	Alle fotografen	man	vrouw	recent gestart	werkzame uren als fotograaf
Hoofdactiviteit	71%	70%	76%	51%	40
Bij- activiteit	29%	30%	24%	49%	16

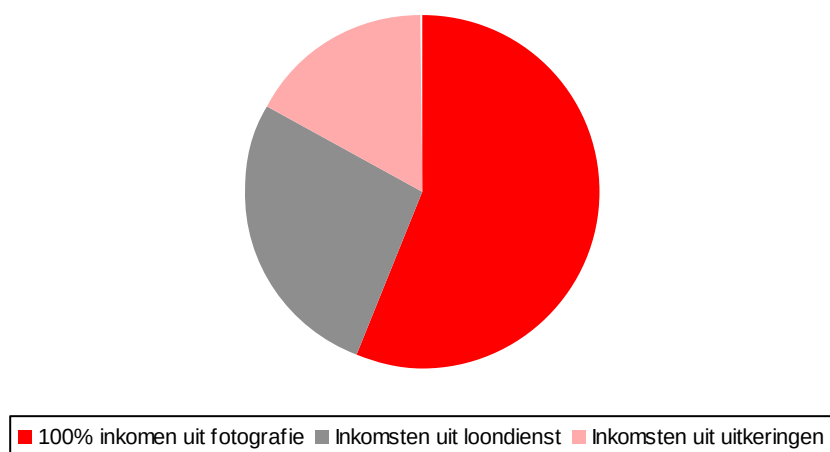
Figuur 3.2.3 fotografie als hoofdactiviteit naar leeftijdsklassen

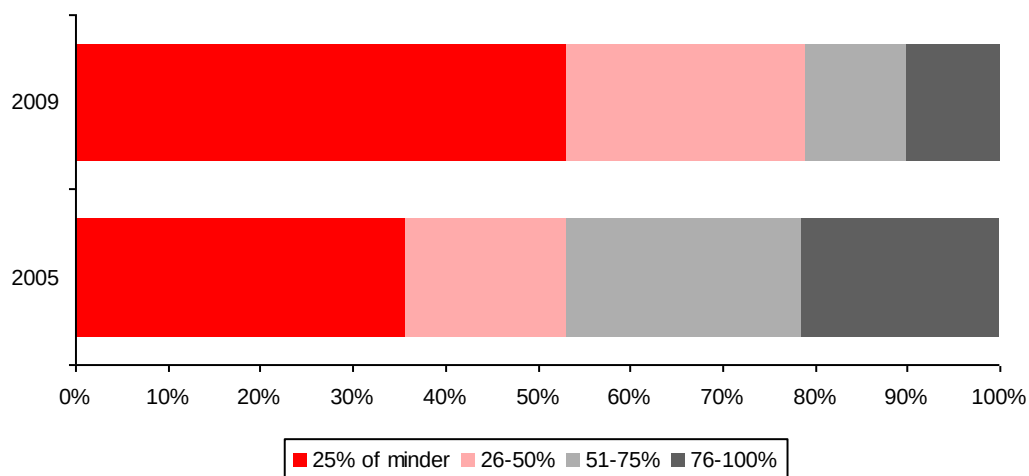
Tabel 3.2.3 Inkomen voor 100% uit fotografie activiteiten

	2005	2009
100% inkomen uit fotografie	55%	56%
Minder dan 100% inkomen uit fotografie	45%	44%

Figuur 3.2.4 Inkomstenbronnen 2009

Figuur 3.2.5 % inkomsten uit fotografie activiteiten wanneer naast fotografie ook inkomen wordt gehaald uit andere bronnen

Tabel 3.2.4 Inkomstenbronnen

	Alle fotografen	man	vrouw	recent gestart	werkzame uren als fotograaf
Loondienst	27%	28%	26%	49%	19
Uitkeringen	17%	17%	18%	17%	25
100% Fotografie	56%	55%	56%	34%	43

Tabel 3.2.5 Gemiddeld aantal uur dat een fotograaf werkzaam is in loondienst

	Alle fotografen	man	vrouw	recent gestart
Gemiddeld aantal uur in loondienst	27	28	22	29

3.3 Werkzaamheden

Tabel 3.3.1 Verdeling specialisme gemiddelde fotograaf

	2005	2009	Man	Vrouw	Recent gestart	100% inkomen uit fotografie
Portretfotografie	20%	33%	32%	34%	33%	34%
Documentaire fotografie	6%	5%	6%	6%	5%	6%
Fotojournalistiek	10%	7%	5%	5%	10%	6%
Architectuurfotografie	5%	1%	1%	0%	0%	1%
Luchtfotografie	1%	1%	1%	1%	0%	1%
Culinair/food	2%	2%	2%	0%	1%	2%
Modelfotografie	2%	2%	1%	2%	2%	3%
Reclamefotografie	11%	6%	9%	4%	5%	7%
Industrie en bedrijfsfotografie	10%	12%	11%	9%	12%	9%
Natuur/ landschap	4%	2%	2%	5%	1%	2%
Reisfotografie	3%	3%	4%	3%	2%	3%
Autonome fotografie	3%	4%	3%	6%	3%	4%
Illustratieve fotografie	3%	1%	2%	2%	1%	3%
Stills	2%	1%	1%	1%	0%	1%
Fotografie van privé gebeurtenissen	12%	14%	13%	17%	18%	13%
Overig	6%	6%	7%	5%	7%	6%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 3.3.2 Typering van fotografen

	2009
Portretfotografen	22%
Fotojournalisten	5%
Reclamefotografen	9%
Industrie- en bedrijfsfotografen	14%
Fotografen van privé gebeurtenissen	15%
Anders	34%

Tabel 3.3.3 Verdeling tijdsbesteding fotografen

	2005	2009	Man	Vrouw	Recent gestart	100% inkomen uit fotografie
Fotografen	43%	39%	39%	36%	37%	39%
Foto's digitaal bewerken	23%	28%	27%	28%	26%	29%
Ontwikkelen & afdrukken	3%	2%	2%	2%	2%	2%
Acquisitie	5%	5%	5%	6%	7%	6%
Promotie	3%	3%	3%	4%	4%	3%
Subsidie aanvragen/ sponsoring regelen	0%	1%	0%	2%	0%	1%
Archivering foto's	6%	4%	4%	4%	4%	4%
Tentoonstelling inrichten	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Administratie en boekhouding	7%	7%	7%	6%	6%	7%
Studie	3%	4%	4%	5%	8%	3%
Winkel/Detailhandel	0%	1%	2%	0%	0%	2%
Les geven in fotografie	2%	3%	3%	3%	2%	2%
Anders	4%	3%	3%	3%	3%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 3.3.4 Verdeling tijdsbesteding fotografen naar type fotograaf 2009

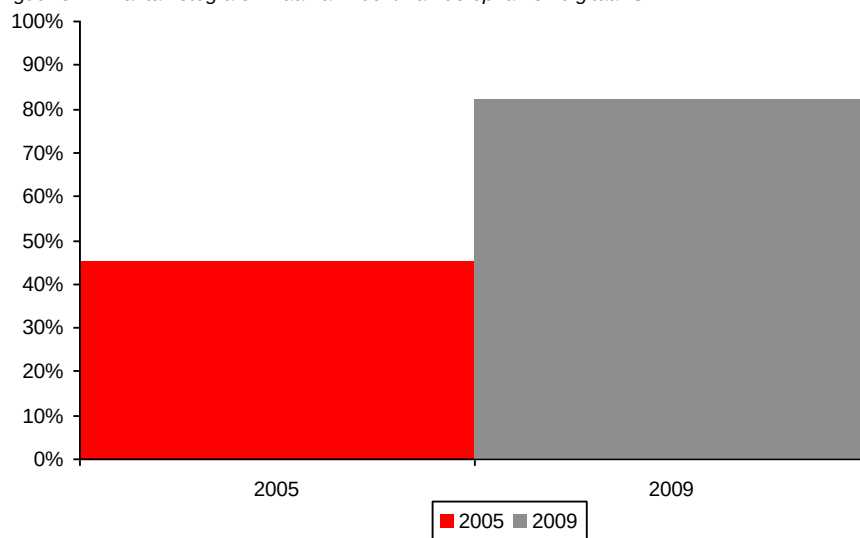
	Portret fotografen	Foto journalisten	Reclame fotografen	bedrijfsfoto grafen	Privé fotografen	Anders	Alle fotografen
Fotografen	39%	44%	40%	38%	35%	39%	39%
Foto's digitaal bewerken	28%	24%	27%	28%	30%	26%	28%
Ontwikkelen & afdrukken	3%	2%	1%	2%	3%	1%	2%
Acquisitie	4%	6%	9%	6%	5%	6%	5%
Promotie	3%	3%	4%	3%	4%	3%	3%
Subsidie aanvragen/ sponsoring regelen	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%
Archivering foto's	4%	6%	2%	4%	4%	5%	4%
Tentoonstelling inrichten	1%	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Administratie en boekhouding	7%	7%	8%	7%	6%	6%	7%
Studie	4%	2%	4%	5%	4%	4%	4%
Winkel/Detailhandel	2%	0%	1%	1%	1%	2%	1%
Les geven in fotografie	3%	2%	1%	3%	4%	3%	3%
Anders	2%	2%	3%	3%	4%	4%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

3.4 Analoog/digitaal

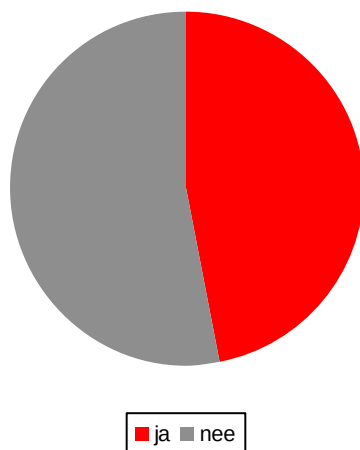
Tabel 3.4.1 percentage digitale opname

	<=25%	26-50%	51-75%	76-90%	90-99%	100%	Totaal
2005	12%	7%	5%	16%	14%	45%	100%
2009	2%	1%	2%	6%	7%	82%	100%

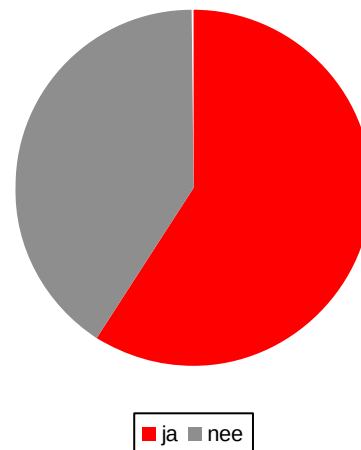
Figuur 3.4.1 Aantal foto's waarvan 100% van de opnamen digitaal is.

Figuur 3.4.2 foto's bekend met NiDf- norm

Figuur 3.4.3 hanteren NiDf-norm (van de foto's die bekend zijn met de norm)

4 Financiële gegevens

4.1 Samenvatting

Omzet

- De gemiddelde omzet bedraagt 54.800 euro. De gemiddelde omzet van eenmanszaken bedraagt 38.000 euro. Aangezien een eenmanszaak de meest gehanteerde rechtsvorm is, wordt de ondersplitsing naar achtergrond kenmerken alleen voor fotografen met een eenmanszaak gemaakt.
- Vrouwen genereren met gemiddeld 27.300 euro een aanzienlijke lagere omzet dan mannen met gemiddeld 41.100 euro. Fotografen met 100% inkomen uit fotografen behalen een omzet van 56.000 euro en fotografen die niet 100% van het inkomen uit fotografie behalen, hebben gemiddeld 18.000 euro omgezet.
- Ten opzichte van 2005 is de omzet flink gedaald. De omzet van fotografen met 100% inkomen uit fotografie is met 5% gedaald. De gemiddelde omzet van fotografen die niet 100% van het inkomen uit fotografie werkzaamheden genereren is echter sterker gedaald, met 33%. Zoals in de vorige hoofdstukken is beschreven is het aantal recent gestarte fotografen gestegen ten opzichte van 2005. Daarnaast is het percentage inkomen van fotografen die niet 100% van het inkomen uit fotografie werkzaamheden genereren flink gedaald waardoor het niet verwonderlijk is dat de gemiddelde omzet ook daalt. Er zijn in 2009 meer recent gestarte fotografen en fotografen die een klein deel van het inkomen uit fotografie werkzaamheden behalen, dit kan een verklaring zijn voor de sterke daling in omzet.
- Wanneer wordt gekeken naar de verschillen in omzet tussen de verschillende type fotografen is te zien dat reclamefotografen gemiddeld de hoogste omzet behalen en portretfotografen gemiddelde de laagste omzet.

Resultaat

- Het gemiddelde resultaat uit gewone bedrijfsvoering bedraagt 19.900 euro in 2009, net als de omzet is gedaald ten opzichte van 2005. Het bedrijfsresultaat is dit jaar op een andere wijze gevraagd dan in 2005 dus kan de vergelijking een vertekend beeld geven. Na onttrekkingen van de eigenaar, inkomen van de eigenaar, blijft er een uiteindelijk gemiddeld resultaat van 7.800 euro over in 2009. Ook voor resultaat is de uitsplitsing naar achtergrondkenmerken alleen voor eenmanszaken gemaakt.

- Net als de omzet blijft ook het gemiddelde resultaat van vrouwelijke fotografen achter bij het gemiddelde resultaat van mannelijke fotografen.
- Reclamefotografen behaalden gemiddelde de hoogste omzet maar niet het hoogste bedrijfsresultaat. Fotojournalisten behaalden het hoogste gemiddelde resultaat in 2009. Het gemiddelde resultaat is voor fotografen van privé gebeurtenissen het laagst.

Overige financiële gegevens

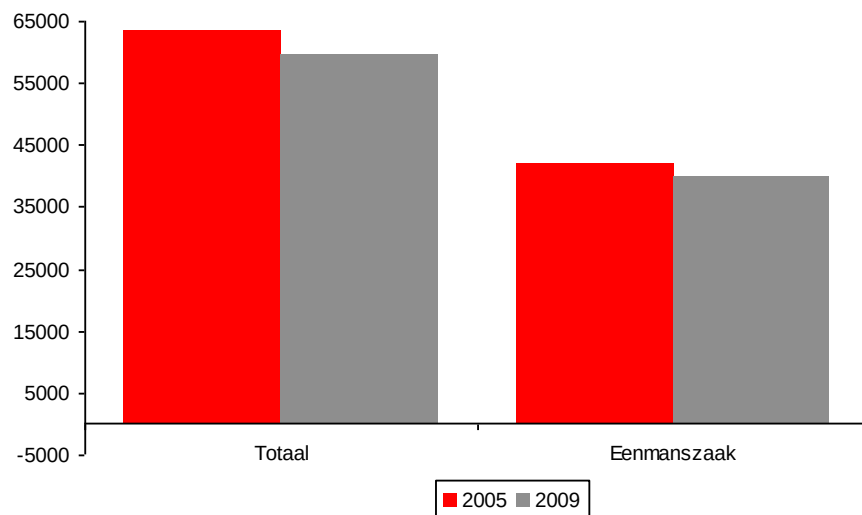
- Gemiddeld wordt 29% van de omzet besteedt aan inkoop, 11% aan personeel, 22% aan overige kosten en 20% van de omzet wordt als inkomen van de eigenaar gebruikt. Uiteindelijk blijft 13% van de omzet over als resultaat.
- Fotografen met een eenmanszaak spenderen vanzelfsprekend een kleiner deel van de omzet aan personeelskosten.
- Vrouwelijke fotografen besteden een groter deel van de omzet (33%) aan inkoopkosten dan mannelijke fotografen (27%).
- In 2009 heeft 87% van de fotografen geïnvesteerd in apparatuur. De gemiddelde investering bedroeg 6.000 euro. Van de recent gestarte fotografen heeft 90% geïnvesteerd in apparatuur, hier bedroeg het gemiddelde bedrag 4.000 euro.
- Een klein deel van de fotografen heeft in 2009 subsidies en/of stipendia van overheden of specifieke fondsen ontvangen, 6%. Het gemiddelde bedrag dat werd ontvangen is 6.000 euro. Recent gestarte fotografen gaven aan gemiddeld 5.000 euro te hebben ontvangen in 2009.
- De komende 12 maanden is bijna 80% van de fotografen van plan te investeren. Meer dan de helft van de fotografen noemt hier cursussen en vakontwikkeling, ook investeringen in software, computer en lenzen worden vaak genoemd. Licht accessoires is een naast eerder genoemde investeringen een investering die door recente starters veel wordt genoemd.

Dagprijs

- Ongeveer de helft van de fotografen rekent een dagprijs. Mannelijke fotografen rekenen vaker een dagprijs dan vrouwelijke fotografen en recent gestarte fotografen. Het merendeel van de fotografen die een dagprijs rekent, hanteert niet voor iedere opdrachtgever dezelfde dagprijs. Van de fotografen met een inkomen dat voor 100% bestaat uit inkomen uit fotografie werkzaamheden hanteert 43% geen dagprijs.
- De gemiddelde dagprijs is 875 euro voor fotografen die voor iedere opdrachtgever dezelfde dagprijs hanteren.
- Voor de commerciële opdrachtgever wordt de hoogste gemiddelde dagprijs gerekend door fotografen die niet voor iedere opdrachtgever dezelfde prijs hanteren. Voor particulieren wordt de laagste gemiddelde dagprijs gerekend.
- Ten opzichte van 2005 zijn alle dagprijzen gestegen. De dagprijs die wordt gerekend voor overheid/semi overheid is het meest gestegen met 12% naar 717 euro per dag.

4.2 Omzet

Figuur 4.2.1 Omzet

Tabel 4.2.1 Omzet naar achtergrondkenmerken

	2005	2009	Ontwikkeling
Totaal	63.600	54.800	-14%
Eenmanszaak	42.200	38.000	-10%
Man*	45.400	41.100	-9%
Vrouw*	29.400	27.300	-7%
Fotografen met 100% inkomen uit fotografie*	59.000	56.000	-5%
Fotografen zonder 100% inkomen uit fotografie*	27.000	18.000	-33%

* alleen eenmanszaak

Tabel 4.2.3 Omzet naar type fotograaf (alleen eenmanszaken)

	Omzet 2009
Portretfotografen	31.500
Fotojournalisten	44.000
Reclamefotografen	44.300
Industrie- en bedrijfsfotografen	34.700
Fotograferen van privé gebeurtenissen	31.900
Anders	43.500
Alle fotografen	38.000

4.3 Resultaat bedrijfsvoering

Figuur 4.3.1 Resultaat

Tabel 4.3.1 Resultaat naar achtergrondkenmerken

	2005	2009	Ontwikkeling	2009 na onttrekkingen
Totaal	23.100	19.900	-14%	7.800
Eenmanszaak	18.300	17.400	-5%	6.200
Man*	19.600	18.900	-4%	6.600
Vrouw*	13.100	12.300	-6%	4.900
Fotografen met 100% inkomen uit fotografie*	26.900	25.900	-4%	9.100
Fotografen zonder 100% inkomen uit fotografie*	8.500	8.100	-5%	3.100

* alleen eenmanszaak

Tabel 4.3.2 Resultaat naar type fotograaf (alleen eenmanszaken)

	Resultaat 2009
Portretfotografen	13.800
Fotojournalisten	24.800
Reclamefotografen	21.000
Industrie- en bedrijfsfotografen	19.300
Fotografen van privé gebeurtenissen	14.000
Anders	18.000
Alle fotografen	17.400

4.4 Overige financiële gegevens

Tabel 4.4.1 Financiële gegevens 2009, afgerond op 1000 euro

	Omzet	Inkoop	Personeel	Overig	Resultaat	Inkomen eigenaar	Resultaat na onttrekking
Totaal	55.000	16.000	6.000	13.000	20.000	12000	8000
Eenmanszaak	38.000	10.000	1.000	9.000	17.000	11.000	7.000
Man*	41.000	11.000	1.000	10.000	19.000	12.000	7.000
Vrouw*	27.000	9.000	0	6.000	12.000	7.000	5.000
Recent gestart*	14.000	5.000	0	3.000	6.000	4.000	2.000
Fotografen met 100% inkomen uit fotografie*	56.000	14.100	2.100	14.400	25.900	17.300	9.100
Fotografen zonder 100% inkomen uit fotografie*	18.000	6.000	0	3.400	8.100	5.300	3.100

* alleen eenmanszaak

Tabel 4.4.2 Financiële gegevens 2009, omzet =100% (*=alleen eenmanszaken)

	Omzet	Inkoop	Personeel	Overig	Resultaat	Inkomen eigenaar	Resultaat na onttrekking
Totaal	100%	29%	11%	24%	36%	22%	15%
Eenmanszaak	100%	26%	3%	24%	45%	29%	18%
Man*	100%	27%	2%	24%	46%	29%	17%
Vrouw*	100%	33%	0%	22%	44%	26%	19%
Recent gestart*	100%	36%	0%	21%	43%	29%	14%
Fotografen met 100% inkomen uit fotografie*	100%	25%	4%	26%	46%	31%	16%
Fotografen zonder 100%	100%	33%	0%	19%	45%	29%	17%

inkomen uit fotografie*

Tabel 4.4.3 Investerings en ontvangens subsidies in 2009

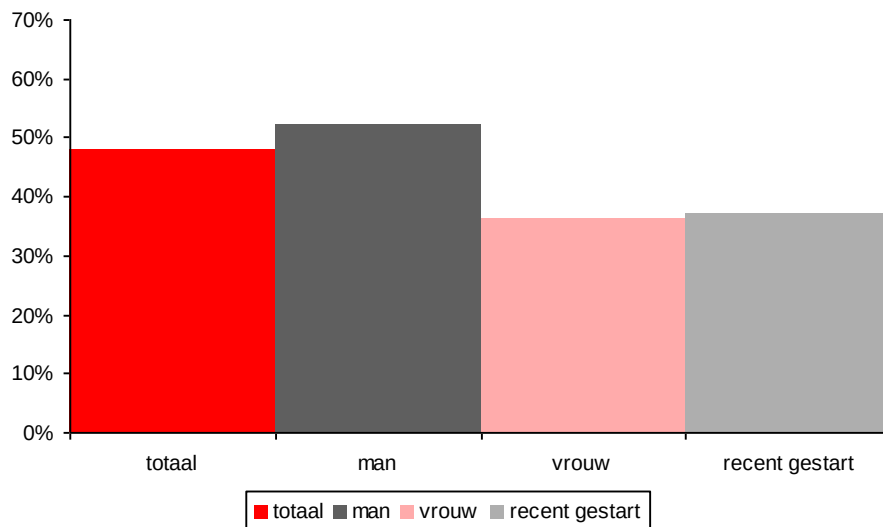
Alle fotografen			Recente starters	
Gemiddeld bedrag			Gemiddeld bedrag	
Investerings	in			
apparatuur	87%	4.000	90%	4.000
Ontvangens subsidies	6%	5.000	6%	5.000

Tabel 4.4.4 Investerings de komende 12 maanden

	Alle fotografen	Recent gestart
Camera	31%	23%
Lenzen	39%	52%
Licht accessoires	22%	34%
Computer	37%	29%
Software	41%	33%
Randapparatuur	22%	17%
Cursussen/vakontwikkeling	55%	58%
Anders	18%	18%
Geen investerings	21%	17%

4.5 Dagprijs

Figuur 4.5.1 Fotografen die een dagprijs rekenen

Tabel 4.5.1 Hanteren van een dagprijs 2009

	totaal	man	vrouw	recent gestart	100% inkomen uit fotografie
Geen dagprijs	52%	48%	64%	63%	43%
Voor iedere opdrachtgever dezelfde dagprijs	18%	20%	9%	13%	22%
Voor iedere opdrachtgever een andere dagprijs	30%	32%	27%	24%	35%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 4.5.2 Gemiddelde dagprijs naar type opdrachtgever 2009

	Gemiddelde	Modus	Mediaan	Aantal
Overheid/ semioverheid	806	800	800	207
Commerciële opdrachtgever	957	800	900	299
Kunst- en cultuur sector	633	400	600	121
Particulieren	615	500	565	168
Uitgevers	695	600	700	159
Dezelfde prijs voor alle opdrachtgevers	875	800	800	187

Tabel 4.5.3 Gemiddelde dagprijs naar type opdrachtgever ten opzichte van 2005

	Gemiddelde 2005	Gemiddelde 2009	Verschil tov 2005
Overheid/ semi-overheid	717	806	12%
Commerciële opdrachtgever	918	957	4%
Kunst- en cultuur sector	619	633	2%
Particulieren	577	615	7%
Uitgevers	658	695	6%

5.1 Samenvatting

Type opdrachtgever

- Voor de sector als geheel geldt dat 31% van de omzet wordt gegenereerd bij particuliere opdrachtgevers. Ook de zakelijke dienstverlening is verantwoordelijk voor een groot deel van de omzet (15%).
- In 2005 werd een groot deel van de omzet bij uitgevers gegenereerd (21%) in dit 2009 is dit aandeel gedaald naar 11%.
- Vrouwelijke fotografen genereren een groot deel van hun omzet bij particulieren (37%). Mannelijke fotografen genereren meer omzet uit industriële opdrachtgevers (13%) ten opzichte van 4% dat door vrouwelijke fotografen wordt gegenereerd. Recent gestarte fotografen genereren voornamelijk (45%) hun omzet bij particuliere opdrachtgevers.
- Voor portretfotografen en fotografen van privé gebeurtenissen zijn vanzelfsprekend particulieren de opdrachtgevers die voor de meeste omzet zorgen. Voor fotojournalisten zijn dit de uitgevers en bedrijfsfotografen behalen de meeste omzet bij industriële klanten en klanten in de zakelijke dienstverlening.

Geografisch

- Vrijwel alle omzet (96%) is afkomstig van opdrachtgevers uit Nederland. In vergelijking met 2005 is dit percentage nagenoeg gelijk gebleven.
- Wanneer wordt gekeken naar achtergrondkenmerken zoals geslacht en type zijn er nagenoeg geen verschillen zichtbaar. Bedrijfsfotografen en fotografen van privé gebeurtenissen halen 5% van de omzet uit andere Europese landen dan Nederland.

Specialisme

- Een kwart van de omzet in de fotografiesector wordt gegenereerd uit portretfotografie. In vergelijking met 2005 is dit aandeel toegenomen. Ook fotografie van privégebeurtenissen (15%), industrie- en bedrijfsfotografie en reclamefotografie zijn verantwoordelijk voor een groot deel van de omzet. Dit zijn de sectoren waarin ook de meeste fotografen werkzaam zijn.

Soort werk

- De verdeling van totale omzet naar soort werk geeft aan dat 85% van de omzet afkomstig is uit opdrachten.
- De verdeling van de totale omzet naar soort werk is in 2009 nagenoeg hetzelfde als in 2005.

Tussenpersoon

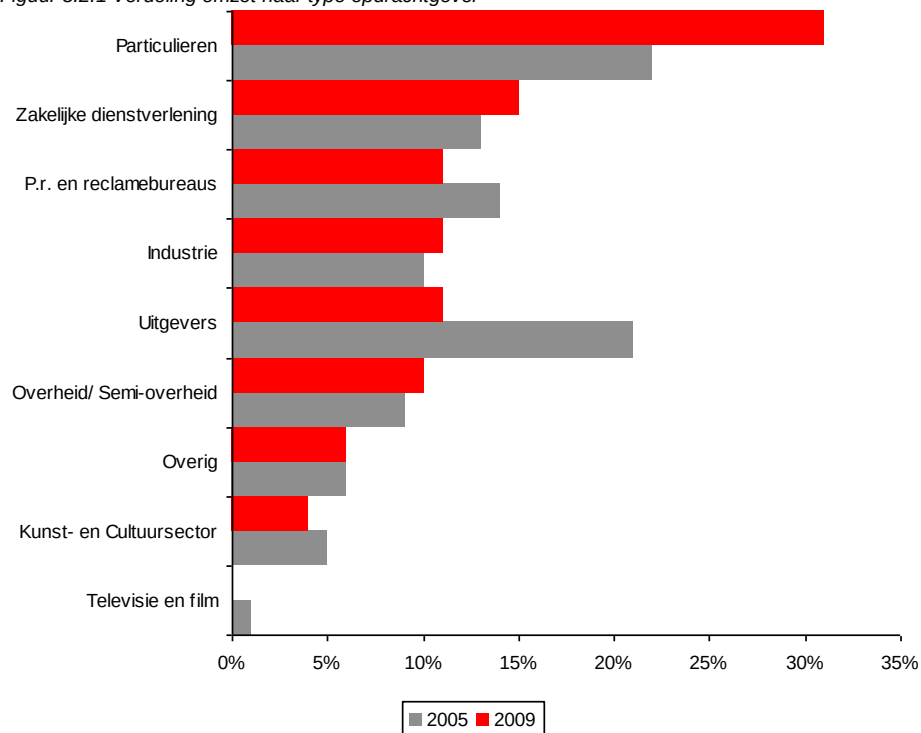
- Slechts 6% van de fotografen beschikte in 2009 over een agent. In 2005 was dit nog 10%. Van de recente starters werkt slechts 1% met een agent, ook vrouwelijke fotografen werken weinig met een agent.
- Fotografen die beschikten over een agent werken meer uren per week en hebben fotografie doorgaans als hoofdactiviteit. Fotografen met een agent hebben ongeveer evenveel opdrachtgevers per jaar als fotografen zonder een agent.
- Van de fotografen die wel een agent hebben wordt 22% van de omzet door de agent verzorgd.

5.2 Type opdrachtgever

Tabel 5.2.1 Verdeling omzet naar type opdrachtgever

	2005	2009
Overheid/ Semi-overheid	9%	10%
Uitgevers	21%	11%
Industrie	10%	11%
P.r. en reclamebureaus	14%	11%
Televisie en film	1%	0%
Zakelijke dienstverlening	13%	15%
Kunst- en Cultuursector	5%	4%
Particulieren	22%	31%
Overig	6%	6%
Totaal	100%	100%

Figuur 5.2.1 Verdeling omzet naar type opdrachtgever

Tabel 5.2.2 Verdeling omzet naar type opdrachtgever naar achtergrondkenmerken 2009

	man	vrouw	recent gestart	100% inkomen uit fotografie
Overheid/ Semi-overheid	11%	9%	7%	11%
Uitgevers	11%	11%	8%	12%
Industrie	13%	4%	7%	13%
P.r. en reclamebureaus	11%	8%	5%	13%
Televisie en film	0%	0%	0%	1%
Zakelijke dienstverlening	14%	17%	17%	16%
Kunst- en Cultuursector	4%	6%	3%	4%
Particulieren	29%	37%	45%	26%
Overig	6%	6%	5%	6%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Tabel 5.2.3 Verdeling omzet naar type opdrachtgever naar type fotograaf 2009

	Portret fotografen	Foto journalisten	Reclame fotografen	Bedrijfs fotografen	Privé fotografen	Anders
Overheid/ Semi-overheid	8%	16%	6%	12%	6%	14%
Uitgevers	9%	32%	10%	11%	6%	12%
Industrie	5%	10%	15%	24%	6%	11%
P.r. en reclamebureaus	7%	10%	27%	12%	6%	10%
Televisie en film	1%	1%	0%	0%	0%	0%
Zakelijke dienstverlening	10%	9%	13%	19%	13%	19%
Kunst- en Cultuursector	4%	4%	3%	2%	1%	7%
Particulieren	50%	16%	16%	14%	57%	20%
Overig	4%	4%	5%	5%	5%	9%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

5.3 Geografisch

Tabel 5.3.1 Verdeling omzet geografisch

	2005	2009
Nederland	95%	96%
Europa	3%	3%
Buiten Europa	2%	1%
Totaal	100%	100%

Tabel 5.3.2 Verdeling omzet geografisch naar achtergrondkenmerken

	man	vrouw	recent gestart	100% inkomen uit fotografie
Nederland	96%	95%	98%	95%
Europa	3%	4%	2%	4%
Buiten Europa	1%	1%	0%	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%

Tabel 5.3.3 Verdeling omzet geografisch naar type fotograaf

	Portret fotografen	Foto journalisten	Reclame fotografen	Bedrijfs fotografen	Privé fotografen	Anders
Nederland	98%	98%	98%	93%	95%	98%
Europa	1%	2%	1%	5%	5%	1%
Buiten Europa	0%	1%	0%	2%	1%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

5.4 Specialisme

Tabel 5.4.1 Verdeling omzet naar specialisme

	2005	2009
Portretfotografie	19%	26%
Documentaire fotografie	5%	5%
Fotojournalistiek	10%	6%
Architectuurfotografie	5%	6%
Luchtfotografie	1%	1%
Culinair/food	2%	2%
Modefotografie	3%	2%
Reclamefotografie	11%	10%
Industrie- en bedrijfsfotografie	11%	13%
Natuur/landschap	3%	2%
Reisfotografie	3%	2%
Autonome fotografie	2%	2%
Conceptillustratieve fotografie	3%	1%
Stills	2%	1%
Fotografie van privé- gebeurtenissen	12%	15%
Overig	7%	8%
Totaal	100%	100%

5.5 Soort werk

Tabel 5.5.1 Verdeling omzet naar soort werk

	2005	2009
Opdrachten	85%	85%
Stockfotografie	3%	3%
Eigen verkoop stockfotografie	5%	4%
Verkoop fysieke drager	2%	2%
Overig	5%	6%
Totaal	100%	100%

5.6 Tussenpersoon

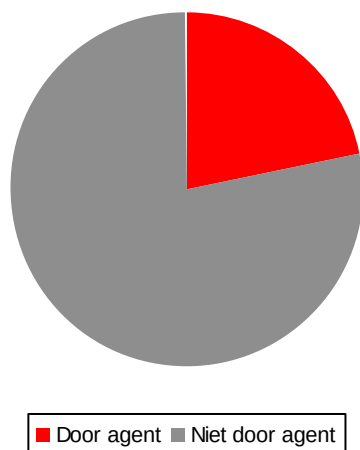
Tabel 5.6.1 Fotografen die in 2009 beschikten over een agent

	Alle fotografen	Man	Vrouw	Recent gestart	Lid beroepsorganisatie
Ja	6%	7%	3%	1%	7%
Nee	94%	93%	97%	99%	93%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 5.6.2 Fotografen die in 2009 beschikten over een agent

	Werkzame uren	Aantal opdrachtgevers	Fotografie als hoofdactiviteit
Ja	41	35	86%
Nee	33	37	71%

Figuur 5.6.1 Percentage omzet dat in 2009 werd gegeneerd via agent (enkel fotografen die hebben aangegeven te beschikken over een agent)

6

Relatie met opdrachtgever/klant

6.1 Samenvatting

Aantal opdrachtgevers

- Een fotograaf heeft gemiddeld 37 opdrachtgevers en 2,4 opdrachten per klant per jaar. Bij eenmanszaken ligt het aantal opdrachtgevers en het aantal opdrachten aanzienlijk lager dan bij de overige rechtsvormen.
- Ten opzichte van 2005 is een daling in het aantal opdrachtgevers en het aantal opdrachten zichtbaar. Het aantal opdrachtgevers is echter minder afgenomen dan het aantal opdrachten. Er kan dus geconcludeerd worden dat het aantal opdrachten per klant is afgenomen.
- Ongeveer een derde van de fotografen heeft 10 of minder opdrachtgevers per jaar. Minder dan 10% van de fotografen heeft meer dan 100 opdrachtgevers per jaar. Ten opzichte van 2005 is deze verdeling nagenoeg gelijk gebleven.
- De meeste fotografen met een eenmanszaak hebben 10 of minder opdrachtgevers per jaar, 34%. De verdeling naar overige rechtsvormen is beduidend anders, hier heeft slechts 19% van de fotografen 10 of minder opdrachtgevers. In vergelijking met 2005 zijn ook hier niet veel verschillen zichtbaar.
- Als gekeken wordt naar het geslacht van de fotografen zijn er geen grote verschillen zichtbaar. In de categorie 10 of minder opdrachtgevers zijn naar verhouding iets meer vrouwelijke dan mannelijke fotografen vertegenwoordigd. Ook recent gestarte fotografen hebben naar verhouding minder opdrachtgevers per jaar.
- Hoe meer opdrachtgevers hoe hoger het aantal uren dat een fotograaf werkzaam is. Een fotograaf met 10 of minder opdrachtgevers werkt gemiddeld 25 uur per week en een fotograaf met meer dan 100 opdrachtgevers werkt gemiddeld 43 uur in de week.

Behalen van opdrachten

- Mondelinge reclame wordt door de fotografen het meest genoemd als wordt gevraagd hoe de fotografen aan hun opdrachten komen. Ook het hebben van een eigen website en zelf acquisitie plegen wordt veel genoemd. Ten opzichte van 2005 is de eigen website een stuk belangrijker geworden voor het behalen van opdrachten.
- Recent gestarte fotografen noemen het hebben van een eigen website even vaak als mondelinge reclame als wijze waarop opdrachten worden behaald.

- Ruim 40% van de fotografen presenteert zijn of haar portfolio door middel van een eigen website aan klanten. Naast de eigen website is het presenteren via afdrukken ook een veel genoemde manier. Ten opzichte van 2005, toen de eigen website ook de meest genoemde manier was, is het aandeel van de eigen website toegenomen. Het presenteren van het portfolio via afdrukken en via de cd of dvd is afgenomen in populariteit.

Overeenkomsten met de klant

- Bijna 20% van de fotografen sluit altijd een schriftelijke overeenkomst met de klant. Het aantal fotografen dat bijna nooit een schriftelijke overeenkomst sluit is erg laag, slecht 10% van de fotografen sluit bijna nooit een schriftelijke overeenkomst. In 2005 sloot bijna 40% van de fotografen bijna nooit een schriftelijke overeenkomst.
- Vrouwelijke fotografen sluiten vaker een schriftelijke overeenkomst met de klant dan mannelijke fotografen. Ook van de recente gestarte fotografen sluit een groot deel altijd of bijna altijd een schriftelijke overeenkomst.
- Van de fotografen die altijd een schriftelijke overeenkomst sluiten, sluit 40% nu meer schriftelijke overeenkomsten dan drie jaar geleden. Bij het berekenen van dit percentage zijn alleen fotografen meegenomen die 3 jaar of langer werkzaam zijn als fotograaf. In totaal sluit 35% van de fotografen nu vaker een schriftelijke overeenkomst dan drie jaar geleden.
- Ruim twee derde van de fotografen maakt gebruik van de Algemene Voorwaarden van de FotografenFederatie. Veel van deze fotografen zijn lid van een beroepsorganisatie. Van de fotografen die lid zijn van een beroepsorganisatie maakt bijna 80% gebruik van de Algemene Voorwaarden. Wanneer wordt gekeken naar het geslacht van de fotografen en de recente starters is geen verschil zichtbaar met de totale fotografen.
- Slechts 9% van de fotografen die gebruik maakt van de Algemene Voorwaarden van de FotografenFederatie gebruikt deze nu minder dan drie jaar geleden. Bij het berekenen van dit percentage zijn wederom alleen de fotografen die drie jaar of langer als fotograaf werkzaam zijn meegenomen.
- Meer dan 30% van de fotografen gebruikt eigen algemene voorwaarden. Leden van beroepsorganisaties gebruiken het minst eigen algemene voorwaarden. Vrouwelijke fotografen gebruiken vaker eigen algemene voorwaarden dan mannelijke fotografen.

Auteursrecht

- Meer dan de helft van de fotografen geeft aan dat opdrachtgevers het auteursrecht slecht begrijpen, 16% geeft aan dat het begrip de afgelopen jaren slechter is geworden. In 2005 gaf 11% aan dat het begrip de afgelopen jaren slechter is geworden.
- Ongeveer de helft van de fotografen hebben in de afgelopen vijf jaar weleens te maken gehad met auteursrechtelijk onrechtmatig gebruik van foto's. Gemiddeld is dit 7 keer voorgekomen. De meeste fotografen hebben hier 3 keer mee te maken gehad.
- De grote meerderheid van de fotografen (86%) heeft de afgelopen vijf jaar geen juridische procedures gevolgd tegen het onrechtmatig gebruik van de foto's. De fotografen die dit wel deden hebben het onrechtmatig gebruik 1 of 2 keer aangevochten.

Pictoright

- Van de foto's is ongeveer 40% bekend met de auteursrechtenorganisatie voor visuele makers Pictoright. Pictoright verdeelt collectieve vergoedingen, exploiteert primaire rechten, verleent juridische bijstand, fungeert als vraagbaak en zet zich in voor een betere auteursrechtelijke positie voor onder andere foto's. Foto's die lid zijn van een beroepsorganisatie zijn meer bekend met Pictoright, bijna 60% van hen is op de hoogte van het bestaan van Pictoright. Slechts een kwart van de recent gestarte foto's kent Pictoright.
- Ongeveer een derde van de foto's die voorafgaand aan het onderzoek bekend waren met Pictoright heeft weleens aanspraak gedaan op gelden uit de rechten van Pictoright.

6.2 Aantal opdrachtgevers

Tabel 6.2.1 Aantal opdrachtgevers en opdrachten

	Opdrachtgevers		Opdrachten		Opdrachten per klant	
	2005	2009	2005	2009	2005	2009
Alle foto's	39	37	115	87	2,9	2,4
Eenmanszaak	34	32	101	73	3,0	2,3
Besloten vennootschap	54	48	159	183	2,9	3,8
Vennootschap onder firma	68	72	201	156	3,0	2,2
Overige rechtsvormen	23	23	69	83	3,0	3,6

Tabel 6.2.2 Verdeling aantal opdrachtgevers

	Alle foto's		Eenmanszaken		Overige rechtsvormen	
	2005	2009	2005	2009	2005	2009
10 opdrachtgevers of minder	27%	32%	29%	34%	16%	19%
11-25 opdrachtgevers	35%	31%	36%	31%	32%	31%
26-50 opdrachtgevers	23%	19%	22%	20%	25%	16%
51-100 opdrachtgevers	9%	10%	8%	9%	14%	14%
Meer dan 100 opdrachtgevers	6%	8%	5%	6%	14%	20%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 6.2.3 Verdeling aantal opdrachtgevers naar achtergrondkenmerken

	Man- nen	Vrouw -en	Recent gestart	100% inkomen uit fotografie	Gemiddelde omzet*	Uren werkzaam
10 opdrachtgevers of minder	31%	36%	41%	22%	19.000	25
11-25 opdrachtgevers	31%	33%	31%	33%	39.000	34
26-50 opdrachtgevers	20%	16%	16%	22%	51.000	38
51-100 opdrachtgevers	11%	8%	7%	13%	58.000	40
Meer dan 100 opdrachtgevers	7%	7%	5%	9%	59.000	43
Totaal	100%	100%	100%	100%	38.000	33

* alleen eenmanszaak

Tabel 6.2.4 Verdeling aantal opdrachtgevers naar type fotograaf

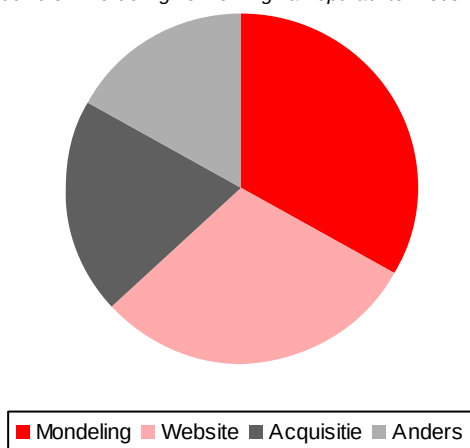
	Portret fotografen	Foto journalisten	Reclame fotografen	Bedrijfs fotografen	Privé fotografen	Anders	Totaal
10 opdrachtgevers of minder	26%	32%	31%	31%	37%	34%	32%
11-25 opdrachtgevers	30%	28%	31%	37%	25%	33%	31%
26-50 opdrachtgevers	18%	23%	17%	20%	18%	21%	19%
51-100 opdrachtgevers	11%	15%	10%	9%	12%	8%	10%
Meer dan 100 opdrachtgevers	15%	2%	12%	3%	8%	4%	8%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

6.3 Behalen van opdrachten

Tabel 6.3.1 Verdeling verwerving van opdrachten

	2005	2009
Via mijn eigen website	19%	28%
Via eigen acquisitie	22%	20%
Via mijn agent	2%	1%
Via mondelinge reclame	32%	34%
Via website brancheorganisatie	3%	1%
Via advertenties in lokale en regionale bladen	3%	2%
Via advertenties in vakbladen	1%	1%
Via telefoongids/gouden gids	7%	4%
Anders	11%	9%
Totaal	100%	100%

Figuur 6.3.1 Verdeling verwerving van opdrachten recent gestarte fotografen in 2009

Tabel 6.3.2 Verdeling presentatie portfolio

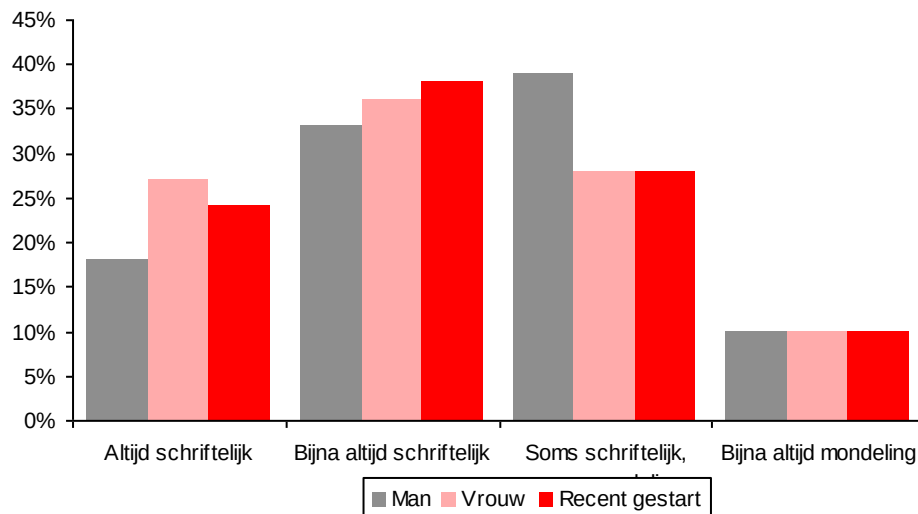
	2005	2009
Via mijn eigen website	28%	43%
Via afdrukken	28%	22%
Via website brancheorganisatie	4%	4%
Op cd of dvd	12%	7%
Via agent	2%	2%
Via galerie	3%	5%
Anders	13%	18%
Totaal	100%	100%

6.4 Overeenkomst met de klant

Tabel 6.4.1 Sluiting van overeenkomsten

	2005	2009
Altijd schriftelijk	13%	19%
Bijna altijd schriftelijk	18%	34%
Soms schriftelijk, soms mondeling	32%	37%
Bijna altijd mondeling	37%	10%
Totaal	100%	100%

Figuur 6.4.1 Verdeling sluiting van overeenkomsten 2009

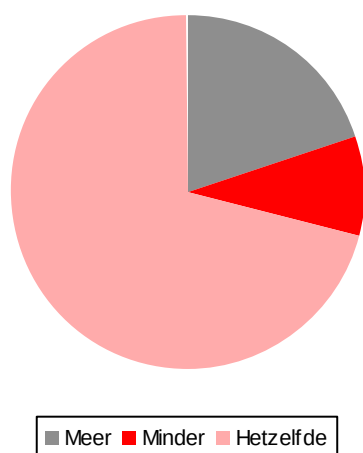
Tabel 6.4.2 Sluiting van overeenkomsten ten opzichte van drie jaar geleden (enkel fotografen die drie jaar of langer werkzaam zijn)

	Altijd schriftelijk	Bijna altijd schriftelijk	Soms schriftelijk, soms mondeling	Bijna altijd mondeling	Totaal
Meer schriftelijk dan drie jaar geleden	40%	49%	26%	16%	35%
Minder schriftelijk dan drie jaar geleden	13%	11%	16%	21%	15%
Hetzelfde	47%	40%	58%	63%	50%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 6.4.3 Gebruik Algemene Voorwaarden van de FotografenFederatie

	Alle fotografen	Leden beroepsorganisatie	Mannen	Vrouwen	Recent gestart	100% inkomen uit fotografie
Ja	62%	78%	62%	62%	63%	63%
Nee	38%	22%	38%	38%	37%	37%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Figuur 6.4.2 Gebruik Algemene Voorwaarden van de FotografenFederatie ten opzichte van drie jaar geleden (enkel fotografen die hebben aangegeven de Algemene Voorwaarden te gebruiken)

Tabel 6.4.4 Gebruik eigen algemene voorwaarden

	Alle fotografen	Leden beroepsorganisatie	Mannen	Vrouwen	Recent gestart	100% inkomen uit fotografie
Ja	36%	28%	35%	42%	36%	36%
Nee	64%	72%	65%	58%	64%	64%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

6.5 Auteursrecht

Tabel 6.5.1 Verdeling begrip auteursrecht opdrachtgevers

	2005	2009
Nu beter dan in het verleden	17%	17%
Minder goed dan in het verleden	11%	16%
Geen verandering, even slecht	54%	50%
Geen verandering, even goed	17%	17%
Totaal	100%	100%

Tabel 6.5.2 Verdeling onrechtmatig gebruik van foto's in de afgelopen vijf jaar

	2005	2009
Nee	46%	49%
1 keer	9%	8%
2 keer	9%	11%
3- 5 keer	18%	20%
6- 10 keer	11%	6%
Meer dan 10 keer	7%	4%
Totaal	100%	100%

Tabel 6.5.3 Juridische procedures om onrechtmatig gebruik van foto's aan te vechten

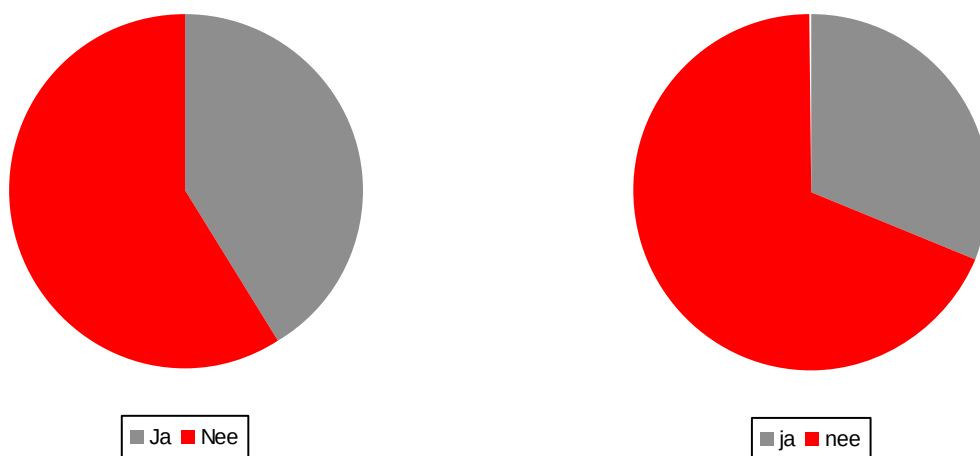
	2009
Nee	87%
1 keer	7%
2 keer	3%
Meer dan 2 keer	3%
Totaal	100%

6.6 Pictoright

Tabel 6.6.1 Op de hoogte van het bestaan van Pictoright

	Alle fotografen	Leden beroepsorganisatie	Mannen	Vrouwen	Recent gestart	100% inkomen uit fotografie
Ja	41%	59%	41%	39%	26%	46%
Nee	59%	41%	59%	61%	74%	54%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Figuur 6.6.1 Bekend met Pictoright, zo ja weleens aanspraak gemaakt op gelden uit de rechten van Pictoright

7 Ontwikkelingen en verwachtingen

7.1 Samenvatting

Verkrijgen van opdrachten

- Van de fotografen is bijna de helft in 2009 moeilijker aan opdrachten gekomen dan in 2008. Voor ongeveer 30% van de fotografen is het verkrijgen van opdrachten in 2009 hetzelfde als in 2008. Tevens verwacht bijna de helft van de fotografen in 2010 moeilijker aan opdrachten te komen dan in 2009. Slecht 19% verwacht in 2010 makkelijker aan opdrachten te kunnen komen.
- Vrouwen zijn optimistischer dan mannen, van de vrouwen verwacht bijna 30% in 2010 makkelijker aan opdrachten te komen, terwijl maar 16% van de mannen dit verwacht. De helft van de mannelijke fotografen verwacht in 2010 moeilijker aan opdrachten te kunnen komen.
- Van de recent gestarte fotografen verwacht bijna 40% in 2010 makkelijker aan opdrachten te komen dan in 2009, ook bijna 40% verwacht juist moeilijker aan opdrachten te komen. Hetzelfde aantal is in 2009 makkelijker aan opdrachten gekomen in vergelijking met 2008.
- Het merendeel (85%) van de fotografen met 100% inkomen uit fotografie werkzaamheden verwacht in 2010 gelijkblijvend of makkelijker aan opdrachten te kunnen komen.

Omzetontwikkeling

- Bijna de helft van de deelnemende fotografen heeft de afgelopen jaren een negatieve omzetontwikkeling doorgemaakt. Het aantal fotografen dat een positieve ontwikkeling verwacht (bijna 40%) is nagenoeg even groot als het aantal dat een negatieve ontwikkeling verwacht.
- De afgelopen jaren is de omzet van mannen sterker gedaald dan de omzet van vrouwen. Ongeveer de helft van de mannelijke fotografen heeft een daling in de omzet gezien, van de vrouwelijke fotografen geeft minder dan 30% aan een daling in omzet te hebben meegemaakt. Van de recent gestarte fotografen geeft ongeveer de helft aan dat de omzet de afgelopen jaren is gestegen. Ongeveer 45% van de fotografen met 100% inkomen uit fotografie hebben de omzet zien dalen, bijna 40% heeft de omzet zien stijgen ten opzichte van 2008.
- Vrouwelijke fotografen hebben ook een positievere verwachting over de omzet ontwikkeling voor 2010. Ruim 40% verwacht een stijging van de omzet, terwijl ongeveer 30% verwacht dat de omzet zal dalen. Ook de mannelijke fotografen en de recent gestarte fotografen hebben een positieve verwachting ten aanzien van de omzet voor 2010. Een kwart van de fotografen met 100% inkomen uit fotografie verwacht dat de omzet in 2010 ongeveer gelijk zijn aan de omzet in 2009.

Bedreigingen

- De opkomst van het gebruik van digitale fotografie door niet-professionele fotografen ziet 80% van de fotografen als een bedreiging voor de eigen fotografische werkzaamheden. Het aantal fotografen dat deze opkomst als bedreiging ziet is sinds 2005 iets toegenomen.
- De internationale trend waarbij foto's tegen een kleine vergoeding via internet worden aangeboden door stockbureaus ziet 65% van de fotografen als een bedreiging voor de eigen fotografische werkzaamheden. Dit is sinds 2005 ongewijzigd gebleven.

7.2 Verkrijgen van opdrachten

Figuur 7.2.1 makkelijker of moeilijker aan opdrachten gekomen dan in 2009 en verwachting voor 2010

Tabel 7.2.1 Verkrijgen van opdrachten in 2009 ten opzichte van 2008

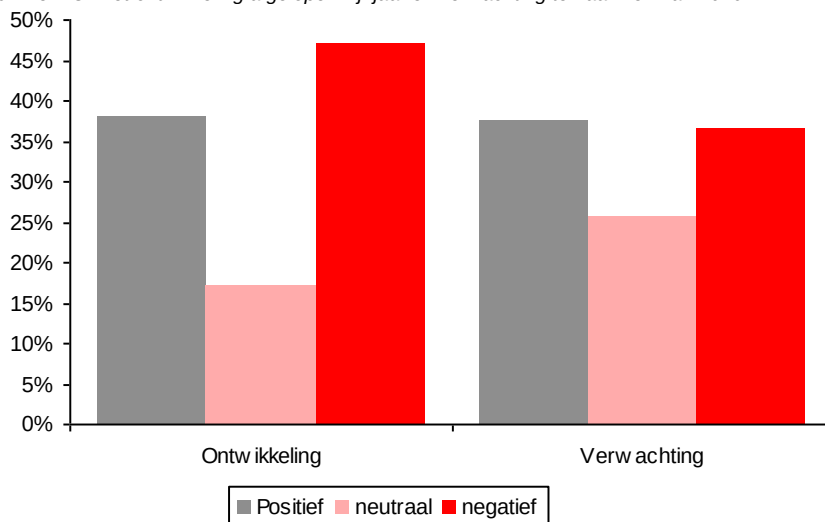
	Totaal	Man	Vrouw	Recent gestart	100% inkomen uit fotografie
makkelijker	20%	18%	32%	38%	21%
gelijkblijvend	31%	31%	31%	30%	29%
moeilijker	49%	51%	37%	32%	51%
totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 7.2.2 Verwachting verkrijgen van opdrachten 2010

	Totaal	Man	Vrouw	Recent gestart	100% inkomen uit fotograaf
makkelijker	19%	16%	29%	37%	16%
gelijkblijvend	33%	33%	32%	25%	35%
moeilijker	48%	50%	39%	39%	49%
totaal	100%	100%	100%	100%	100%

7.3 Omzetontwikkeling

Figuur 7.3.1 Omzet ontwikkeling afgelopen vijf jaar en verwachting ten aanzien van 2010

Tabel 7.3.1 Omzetontwikkeling ten opzichte van 2008

	Totaal	Man	Vrouw	Recent gestart	100% inkomen uit fotografie
Sterk gedaald	24%	26%	12%	13%	20%
Licht gedaald	23%	25%	15%	14%	25%
Ongeveer gelijk gebleven	17%	15%	23%	18%	17%
Licht gestegen	26%	24%	31%	33%	25%
Sterk gestegen	12%	10%	19%	22%	13%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 7.3.2 Verwachting ten aanzien van de omzet voor 2010 in vergelijking met 2009

	Totaal	Man	Vrouw	Recent gestart	100% inkomen uit fotografie
Neemt sterk toe	9%	7%	15%	21%	8%
Neemt licht toe	29%	29%	27%	34%	29%
Blijft ongeveer gelijk	26%	26%	26%	21%	25%
Neemt licht af	20%	22%	13%	10%	22%
Neemt sterk af	17%	16%	19%	14%	16%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

7.4 Bedreigingen

Tabel 7.4.1 Bedreiging door opkomst gebruik van digitale fotografie door niet-professionele fotografen

	2005	2009	Man	Vrouw	Recent gestart	100% inkomen uit fotografie
Geen bedreiging	26%	20%	19%	24%	21%	20%
Lichte bedreiging	42%	49%	48%	52%	54%	51%
Grote bedreiging	30%	31%	33%	24%	25%	29%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Tabel 7.4.2 Bedreiging door internationale trend waarbij stockbureaus via internet foto's aanbieden tegen een kleine vergoeding

	2005	2009	Man	Vrouw	Recent gestart	100% inkomen uit fotografie
Geen bedreiging	29%	35%	34%	42%	41%	33%
Lichte bedreiging	38%	41%	42%	38%	39%	44%
Grote bedreiging	27%	24%	24%	20%	20%	23%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

De resultaten van het brancheonderzoek 2009 worden weergegeven aan de hand van enkele profielen. De volgende profielen worden onderscheiden:

- Geslacht
- Startjaar
- Fotografen die 100% inkomen uit fotografie halen
- Type fotografen
- Leden van beroepsorganisaties
- Leeftijdsgroepen

Alle getoonde waarden betreffen gemiddelde uitkomsten. Hierdoor kunnen de matrices beschouwd worden als een benchmark voor iedere fotograaf die zich in een bepaald profiel herkent. De laatste kolom van de matrix bevat de uitkomsten van de gemiddelde zelfstandige fotograaf.

8.1 Geslacht

	Vrouwen	Mannen	Algemeen
Algemeen			
% van de respons	20%	80%	100%
Gemiddelde leeftijd	43 jaar	49 jaar	48 jaar
% vrouwen	100%	0%	20%
Gemiddeld startjaar als fotograaf	2002	1994	1995
% recente starters	46%	23%	28%
Rechtsvorm eenmanszaak	96%	81%	84%
% met personeel in dienst	1%	9%	8%
% digitale opnamen	96%	96%	96%
% lid van een beroepsorganisatie	52%	51%	51%
% aangesloten bij Burafo	31%	32%	32%
Financieel (eenmanszaken)			
Gemiddelde omzet	27.000	41.000	38.000
Gemiddelde inkoopkosten	9.000	11.000	10.000
Gemiddelde personeelskosten	0	1.000	1.000
Gemiddelde overige kosten	6.000	10.000	9.000
Gemiddeld resultaat	12.000	19.000	17.000
Gemiddeld inkomen eigenaar	7.000	12.000	11.000
Gemiddeld resultaat na onttrekking	5.000	7.000	7.000
Tijdsbesteding			
Uren werkzaam per week	29 uur	34 uur	33 uur
%inkomen 100% uit fotografie	56%	55%	56%
Gemiddeld aantal opdrachtgevers	32	38	37
Gemiddeld aantal opdrachten	50	96	87

Tijdsbesteding	Vrouwen	Mannen	Algemeen
Fotograferen	36%	39%	39%
Foto's digitaal bewerken	28%	27%	28%
Ontwikkelen en afdrukken	2%	2%	2%
Acquisitie	6%	5%	5%
Promotie	4%	3%	3%
Subsidie aanvragen	2%	0%	1%
Archivering foto's	4%	4%	4%
Tentoonstelling inrichten	1%	1%	1%
Administratie	6%	7%	7%
Studie	5%	4%	4%
Winkel/detailhandel	0%	2%	1%
Les geven in fotografie	3%	3%	3%
Anders	3%	3%	3%
Totaal	100%	100%	100%

Omzet naar opdrachtgever	Vrouwen	Mannen	Algemeen
Overheid/ Semi- overheid	9%	11%	10%
Uitgevers	11%	11%	11%
Industrie	4%	13%	11%
P.r. en reclamebureaus	8%	11%	11%
Televisie en film	0%	0%	0%
Zakelijke dienstverlening	17%	14%	15%
Kunst- en cultuursector	6%	4%	4%
Particulieren	37%	29%	31%
Overig	6%	6%	6%
Totaal	100%	100%	100%

Omzet naar specialisme	Vrouwen	Mannen	Algemeen
Portretfotografie	33%	24%	26%
Documentaire fotografie	5%	5%	5%
Fotojournalistiek	4%	6%	6%
Architectuurfotografie	4%	6%	6%
Luchtfotografie	1%	1%	1%
Culinair/food	1%	2%	2%
Modelfotografie	1%	2%	2%
Reclamefotografie	7%	11%	10%
Industrie- en bedrijfsfotografie	11%	13%	13%
Natuur/landschap	2%	2%	2%
Reisfotografie	2%	2%	2%
Autonome fotografie	2%	2%	2%
Conceptillustratieve fotografie	1%	1%	1%
Stills	1%	2%	1%
Privé- gebeurtenissen	18%	14%	15%
Overig	7%	8%	8%
Totaal	100%	100%	100%

8.2 Startjaar

	1975 en eerder	1976- 1990	1991- 2000	2001- 2005	2006 en later	Algemeen
Algemeen						
% van de respons	6%	27%	20%	18%	28%	100%
Gemiddelde leeftijd	63 jaar	54 jaar	47 jaar	44 jaar	41 jaar	48 jaar
% vrouwen	4%	5%	19%	29%	32%	20%
Gemiddeld startjaar als fotograaf	1969	1984	1996	2004	2008	1995
% recente starters	0%	0%	0%	0%	100%	28%
Rechtsvorm eenmanszaak	66%	67%	91%	92%	96%	84%
% met personeel in dienst	13%	16%	7%	4%	1%	8%
% digitale opnamen	93%	96%	95%	97%	98%	96%
% lid van een beroepsorganisatie	52%	57%	49%	48%	48%	51%
% aangesloten bij Burafo	39%	40%	34%	29%	23%	32%
Financieel (eenmanszaken)						
Gemiddelde omzet	52.000	55.000	56.000	33.000	14.000	38.000
Gemiddelde inkoopkosten	11.000	14.000	15.000	9.000	5.000	10.000
Gemiddelde personeelskosten	4.000	2.000	2.000	0	0	1.000
Gemiddelde overige kosten	14.000	16.000	12.000	7.000	3.000	9.000
Gemiddeld resultaat	23.000	23.000	28.000	17.000	6.000	17.000
Gemiddeld inkomen eigenaar	15.000	16.000	16.000	11.000	4.000	11.000
Gemiddeld resultaat na onttrekking	8.000	7.000	11.000	6.000	2.000	7.000
Tijdsbesteding						
Uren werkzaam per week	39 uur	39 uur	38 uur	33 uur	23 uur	33 uur
%inkomen 100% uit fotografie	55%	69%	65%	58%	34%	56%
Gemiddeld aantal opdrachtgevers	78	41	34	32	29	37
Gemiddeld aantal opdrachten	137	126	97	74	39	87

Tijdsbesteding	1975 en eerder	1976- 1990	1991- 2000	2001- 2005	2006 en later	Algemeen
Fotograferen	36%	41%	38%	39%	37%	39%
Foto's digitaal bewerken	27%	29%	28%	28%	26%	28%
Ontwikkelen en afdrukken	2%	1%	2%	3%	2%	2%
Acquisitie	2%	5%	6%	6%	7%	5%
Promotie	1%	2%	3%	3%	4%	3%
Subsidie aanvragen	2%	0%	1%	1%	0%	1%
Archivering foto's	7%	4%	4%	4%	4%	4%
Tentoonstelling inrichten	2%	1%	1%	1%	1%	1%
Administratie	6%	7%	7%	7%	6%	7%
Studie	2%	2%	3%	3%	8%	4%
Winkel/detailhandel	3%	2%	2%	1%	0%	1%
Les geven in fotografie	5%	3%	4%	3%	2%	3%
Anders	6%	3%	2%	3%	3%	3%

Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%
---------------	------	------	------	------	------	------

Omzet naar opdrachtgever	1975 en eerder	1976-1990	1991-2000	2001-2005	2006 en later	Algemeen
Overheid/ Semi- overheid	12%	10%	13%	11%	7%	10%
Uitgevers	14%	11%	14%	11%	8%	11%
Industrie	10%	18%	11%	7%	7%	11%
P.r. en reclamebureaus	9%	14%	15%	9%	5%	11%
Televisie en film	0%	1%	0%	0%	0%	0%
Zakelijke dienstverlening	11%	14%	13%	16%	17%	15%
Kunst- en cultuursector	7%	3%	6%	4%	3%	4%
Particulieren	27%	22%	23%	34%	45%	31%
Overig	11%	6%	6%	6%	5%	6%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Omzet naar specialisme	1975 en eerder	1976-1990	1991-2000	2001-2005	2006 en later	Algemeen
Portretfotografie	28%	21%	25%	25%	31%	26%
Documentaire fotografie	8%	5%	7%	7%	2%	5%
Fotojournalistiek	7%	7%	5%	5%	6%	6%
Architectuurfotografie	9%	10%	5%	4%	2%	6%
Luchtfotografie	0%	1%	1%	1%	0%	1%
Culinair/food	5%	2%	2%	1%	1%	2%
Modelfotografie	5%	2%	3%	1%	1%	2%
Reclamefotografie	1%	2%	3%	2%	1%	2%
Industrie- en bedrijfsfotografie	7%	15%	14%	11%	12%	2%
Natuur/landschap	3%	2%	2%	3%	2%	2%
Reisfotografie	4%	2%	2%	2%	2%	2%
Autonome fotografie	1%	2%	4%	2%	2%	1%
Conceptillustratieve fotografie	3%	1%	1%	1%	1%	1%
Stills	2%	1%	2%	1%	1%	1%
Privé- gebeurtenissen	10%	10%	12%	18%	20%	15%
Overig	15%	8%	7%	8%	8%	8%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

8.3 Fotografen met 100% inkomen uit fotografie

	100% inkomen uit fotografie	Geen 100% inkomen uit fotografie	Algemeen
Algemeen			
% van de respons	56%	44%	100%
Gemiddelde leeftijd	48 jaar	48 jaar	48 jaar
% vrouwen	20%	19%	20%
Gemiddeld startjaar als fotograaf	1994	1998	1995
% recente starters	17%	41%	28%
Rechtsvorm eenmanszaak	79%	91%	84%
% met personeel in dienst	11%	4%	8%
% digitale opnamen	96%	97%	96%
% lid van een beroepsorganisatie	55%	47%	51%
% aangesloten bij Burafo	38%	25%	32%
Financieel (eenmanszaak)			
Gemiddelde omzet	56.000	18.000	38.000
Gemiddelde inkoopkosten	14.000	6.000	10.000
Gemiddelde personeelskosten	2.000	0	1.000
Gemiddelde overige kosten	14.000	3.000	9.000
Gemiddeld resultaat	26.000	8.000	17.000
Gemiddeld inkomen eigenaar	17.000	5.000	11.000
Gemiddeld resultaat na onttrekking	9.000	3.000	7.000
Tijdsbesteding			
Uren werkzaam per week	43 uur	21 uur	33 uur
%inkomen 100% uit fotografie	100%	0%	56%
Gemiddeld aantal opdrachtgevers	45	26	37
Gemiddeld aantal opdrachten	120	46	87

Tijdsbesteding	100% inkomen uit fotografie	Geen 100% inkomen uit fotografie	Algemeen
Fotograferen	39%	38%	39%
Foto's digitaal bewerken	29%	26%	28%
Ontwikkelen en afdrukken	2%	2%	2%
Acquisitie	6%	5%	5%
Promotie	3%	3%	3%
Subsidie aanvragen	1%	1%	1%
Archivering foto's	4%	4%	4%
Tentoonstelling inrichten	0%	1%	1%
Administratie	7%	6%	7%

Studie	3%	6%	4%
Winkel/detailhandel	2%	1%	1%
Les geven in fotografie	2%	4%	3%
Anders	3%	4%	3%
Totaal	100%	100%	100%

Omzet naar opdrachtgever	100% inkomen uit fotografie	Geen 100% inkomen uit fotografie	Algemeen
Overheid/ Semi- overheid	11%	9%	10%
Uitgevers	12%	10%	11%
Industrie	13%	9%	11%
P.r. en reclamebureaus	13%	8%	11%
Televisie en film	1%	0%	0%
Zakelijke dienstverlening	16%	14%	15%
Kunst- en cultuursector	4%	4%	4%
Particulieren	26%	37%	31%
Overig	6%	6%	6%
Totaal	100%	100%	100%

Omzet naar specialisme	100% inkomen uit fotografie	Geen 100% inkomen uit fotografie	Algemeen
Portretfotografie	25%	27%	26%
Documentaire fotografie	6%	4%	5%
Fotojournalistiek	6%	6%	6%
Architectuurfotografie	7%	4%	6%
Luchtfotografie	1%	1%	1%
Culinair/food	2%	1%	2%
Modelfotografie	2%	2%	2%
Reclamefotografie	12%	8%	10%
Industrie- en bedrijfsfotografie	13%	13%	13%
Natuur/landschap	1%	3%	2%
Reisfotografie	1%	3%	2%
Autonome fotografie	2%	2%	2%
Conceptillustratieve fotografie	1%	2%	1%
Stills	1%	1%	1%
Privé- gebeurtenissen	13%	17%	15%
Overig	9%	7%	8%
Totaal	100%	100%	100%

8.4 Type fotograaf

	Portret fotografen	Foto journalisten	Reclame fotografen	Bedrijfs fotografen	Privé gebeurtenissen	Algemeen
Algemeen						
% van de respons	22%	5%	9%	14%	15%	100%
Gemiddelde leeftijd	48 jaar	49 jaar	46 jaar	48 jaar	46 jaar	48 jaar
% vrouwen	27%	15%	14%	18%	22%	20%
Gemiddeld startjaar als fotograaf	1997	1994	1995	1995	1998	1995
% recente starters	34%	28%	23%	26%	37%	28%
Rechtsvorm eenmanszaak	82%	91%	73%	84%	86%	84%
% met personeel in dienst	10%	4%	13%	8%	5%	8%
% digitale opnamen	96%	96%	99%	97%	96%	96%
% lid van een beroepsorganisatie	47%	72%	63%	55%	38%	51%
% aangesloten bij Burafo	21%	43%	40%	36%	22%	32%
Financieel (eenmanszaak)						
Gemiddelde omzet	32.000	44.000	44.000	35.000	32.000	38.000
Gemiddelde inkoopkosten	9.000	5.000	15.000	8.000	10.000	10.000
Gemiddelde personeelskosten	1.000	2.000	1.000	0	0	1.000
Gemiddelde overige kosten	8.000	13.000	8.000	8.000	11.000	9.000
Gemiddeld resultaat	14.000	25.000	21.000	19.000	14.000	17.000
Gemiddeld inkomen eigenaar	8.000	15.000	12.000	13.000	7.000	11.000
Gemiddeld resultaat na onttrekking	6.000	10.000	9.000	7.000	7.000	7.000
Tijdsbesteding						
Uren werkzaam per week	34 uur	37 uur	35 uur	33 uur	29 uur	33 uur
%inkomen 100% uit fotografie	52%	60%	65%	55%	47%	56%
Gemiddeld aantal opdrachtgevers	50	33	55	27	35	37
Gemiddeld aantal opdrachten	87	198	92	99	67	87

Tijdsbesteding	Portret fotografen	Foto journalisten	Reclame fotografen	Bedrijfs fotografen	Privé gebeurtenissen	Algemeen
Fotograferen	39%	44%	40%	38%	35%	39%
Foto's digitaal bewerken	28%	24%	27%	28%	30%	28%
Ontwikkelen en afdrukken	3%	2%	1%	2%	3%	2%
Acquisitie	4%	6%	9%	6%	5%	5%
Promotie	3%	3%	4%	3%	4%	3%
Subsidie aanvragen	0%	0%	0%	0%	0%	1%
Archivering foto's	4%	6%	2%	4%	4%	4%
Tentoonstelling inrichten	1%	1%	1%	1%	1%	1%
Administratie	7%	7%	8%	7%	6%	7%
Studie	4%	2%	4%	5%	4%	4%
Winkel/detailhandel	2%	0%	1%	1%	1%	1%
Les geven in fotografie	3%	2%	1%	3%	4%	3%
Anders	2%	2%	3%	3%	4%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Omzet naar opdrachtgever	Portret fotografen	Foto journalisten	Reclame fotografen	Bedrijfs fotografen	Privé gebeurtenissen	Algemeen
Overheid/ Semi- overheid	8%	16%	6%	12%	6%	10%
Uitgevers	9%	32%	10%	11%	6%	11%
Industrie	5%	10%	15%	24%	6%	11%
P.r. en reclamebureaus	7%	10%	27%	12%	6%	11%
Televisie en film	1%	1%	0%	0%	0%	0%
Zakelijke dienstverlening	10%	9%	13%	19%	13%	15%
Kunst- en cultuursector	4%	4%	3%	2%	1%	4%
Particulieren	50%	16%	16%	14%	57%	31%
Overig	4%	4%	5%	5%	5%	6%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Omzet naar specialisme	Portret fotografen	Foto journalisten	Reclame fotografen	Bedrijfs fotografen	Privé gebeurtenissen	Algemeen
Portretfotografie	69%	9%	19%	15%	20%	26%
Documentaire fotografie	2%	2%	2%	4%	6%	5%
Fotojournalistiek	1%	64%	1%	3%	4%	6%
Architectuurfotografie	0%	0%	3%	5%	2%	6%
Luchtfotografie	0%	0%	0%	1%	0%	1%
Culinair/food	1%	0%	4%	1%	0%	2%
Modedefotografie	2%	2%	3%	0%	1%	2%
Reclamefotografie	3%	2%	65%	8%	4%	10%
Industrie- en bedrijfsfotografie	4%	6%	6%	58%	9%	13%
Natuur/landschap	2%	0%	0%	1%	1%	2%
Reisfotografie	1%	3%	1%	0%	1%	2%
Autonome fotografie	2%	2%	0%	1%	1%	2%
Conceptillustratieve fotografie	1%	1%	0%	0%	0%	1%
Stills	1%	1%	3%	1%	0%	1%
Privé- gebeurtenissen	10%	5%	4%	4%	63%	15%
Overig	6%	2%	3%	6%	4%	8%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

8.5 Leden beroepsorganisaties

	Geen Lid	SVFN	BFN	Gkf	PANL	Algemeen
Algemeen						
% van de respons	38%	25%	11%	9%	7%	100%
Gemiddelde leeftijd	47 jaar	47 jaar	49 jaar	50 jaar	44 jaar	48 jaar
% vrouwen	20%	24%	14%	22%	19%	20%
Gemiddeld startjaar als fotograaf	1996	1998	1994	1992	1997	1995
% recente starters	29%	40%	22%	17%	26%	28%
Rechtsvorm eenmanszaak	89%	86%	88%	83%	77%	84%
% met personeel in dienst	5%	9%	9%	5%	10%	8%
% digitale opnamen	95%	98%	99%	89%	97%	96%
% lid van een beroepsorganisatie	0%	100%	100%	100%	100%	51%
% aangesloten bij Burafo	4%	44%	50%	54%	60%	32%
Financieel (eenmanszaak)						
Gemiddelde omzet	34.000	34.000	45.000	43.000	38.000	38.000
Gemiddelde inkoopkosten	9.000	10.000	12.000	11.000	11.000	10.000
Gemiddelde personeelskosten	2.000	1.000	1.000	1.000	0	1.000
Gemiddelde overige kosten	7.000	11.000	11.000	7.000	9.000	9.000
Gemiddeld resultaat	16.000	11.000	21.000	24.000	20.000	17.000
Gemiddeld inkomen eigenaar	10.000	8.000	16.000	11.000	13.000	11.000
Gemiddeld resultaat na onttrekking	7.000	3.000	5.000	13.000	6.000	7.000
Tijdsbesteding						
Uren werkzaam per week	29 uur	31 uur	39 uur	39 uur	36 uur	33 uur
%inkomen 100% uit fotografie	49%	47%	61%	73%	69%	56%
Gemiddeld aantal opdrachtgevers	37	28	47	22	31	37
Gemiddeld aantal opdrachten	75	60	149	70	61	87

Tijdsbesteding	Geen Lid	SVFN	BFN	Gkf	PANL	Algemeen
Fotograferen	40%	37%	37%	36%	40%	39%
Foto's digitaal bewerken	28%	26%	29%	28%	26%	28%
Ontwikkelen en afdrukken	2%	2%	1%	2%	1%	2%
Acquisitie	5%	6%	5%	5%	8%	5%
Promotie	3%	4%	3%	2%	4%	3%
Subsidie aanvragen	0%	0%	1%	2%	1%	1%
Archivering foto's	4%	4%	4%	6%	3%	4%
Tentoonstelling inrichten	1%	1%	1%	2%	1%	1%
Administratie	7%	7%	6%	7%	6%	7%
Studie	3%	6%	4%	3%	3%	4%
Winkel/detailhandel	1%	1%	2%	1%	3%	1%
Les geven in fotografie	2%	3%	3%	4%	2%	3%
Anders	3%	4%	4%	2%	4%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Omzet naar opdrachtgever	Geen Lid	SVFN	BFN	Gkf	PANL	Algemeen
Overheid/ Semi- overheid	9%	8%	15%	14%	8%	10%
Uitgevers	8%	12%	8%	17%	18%	11%
Industrie	10%	13%	15%	9%	11%	11%
P.r. en reclamebureaus	10%	9%	9%	11%	24%	11%
Televisie en film	0%	0%	0%	1%	0%	0%
Zakelijke dienstverlening	16%	15%	14%	15%	13%	15%
Kunst- en cultuursector	4%	3%	2%	11%	5%	4%
Particulieren	37%	30%	28%	20%	22%	31%
Overig	6%	5%	7%	7%	5%	6%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Omzet naar specialisme	Geen Lid	SVFN	BFN	Gkf	PANL	Algemeen
Portretfotografie	28%	25%	19%	24%	27%	26%
Documentaire fotografie	5%	5%	5%	11%	3%	5%
Fotojournalistiek	3%	6%	6%	7%	6%	6%
Architectuurfotografie	6%	5%	7%	6%	5%	6%
Luchtfotografie	1%	1%	0%	0%	0%	1%
Culinair/food	2%	2%	1%	0%	0%	2%
Modelfotografie	2%	2%	2%	1%	2%	2%
Reclamefotografie	8%	10%	11%	7%	21%	10%
Industrie- en bedrijfsfotografie	13%	13%	16%	14%	7%	13%
Natuur/landschap	2%	3%	3%	2%	2%	2%
Reisfotografie	2%	1%	4%	3%	2%	2%
Autonome fotografie	1%	3%	2%	5%	3%	2%
Conceptillustratieve fotografie	1%	1%	1%	0%	1%	1%
Stills	1%	1%	1%	1%	4%	1%
Privé- gebeurtenissen	18%	15%	10%	9%	12%	15%
Overig	7%	7%	11%	15%	6%	8%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

8.6 Leeftijdsgroepen

	<=30	31-35	36-40	41-45	46-50	51-55	56-60	>60	Algemeen
Algemeen									
% van de respons	5%	6%	13%	18%	18%	17%	12%	12%	100%
Gemiddelde leeftijd	28	33	38	43	48	53	58	65	48 jaar
% vrouwen	30%	29%	38%	29%	14%	10%	5%	11%	20%
Gemiddeld startjaar als fotograaf	2006	2005	2003	2001	1996	1990	1989	1981	1995
% recente starters	74%	50%	49%	34%	24%	10%	15%	5%	28%
Rechtsvorm eenmanszaak	98%	96%	89%	93%	85%	79%	70%	75%	84%
% met personeel in dienst	2%	2%	6%	6%	7%	10%	13%	10%	8%
% digitale opnamen	98%	97%	94%	97%	97%	97%	96%	93%	96%
% lid van een beroepsorganisatie	23%	44%	51%	58%	51%	59%	44%	52%	51%
% aangesloten bij Burafo	19%	29%	30%	35%	28%	36%	29%	39%	32%
Financieel (eenmanszaken)									
Gemiddelde omzet	15.000	29.000	39.000	35.000	40.000	44.000	41.000	45.000	38.000
Gemiddelde inkoopkosten	4.000	9.000	11.000	9.000	12.000	10.000	14.000	11.000	10.000
Gemiddelde personeelskosten	0	0	1.000	1.000	1.000	1.000	2.000	3.000	1.000
Gemiddelde overige kosten	4.000	7.000	6.000	9.000	14.000	8.000	9.000	12.000	9.000
Gemiddeld resultaat	7.000	14.000	20.000	16.000	13.000	25.000	17.000	20.000	17.000
Gemiddeld inkomen eigenaar	4.000	10.000	13.000	12.000	10.000	13.000	10.000	12.000	11.000
Gemiddeld resultaat na onttrekking	3.000	4.000	7.000	4.000	2.000	12.000	8.000	8.000	7.000
Tijdsbesteding									
Uren werkzaam per week	28	33	33	31	32	36	35	35	33 uur
%inkomen 100% uit fotografie	42%	62%	56%	52%	53%	65%	57%	54%	56%
Gemiddeld aantal opdrachtgevers	37	30	42	29	29	37	46	50	37
Gemiddeld aantal opdrachten	68	54	87	75	62	106	127	102	87

Tijdsbesteding	<=30	31-35	36-40	41-45	46-50	51-55	56-60	>60	Algemeen
Fotograferen	35%	34%	37%	39%	42%	38%	39%	39%	39%
Foto's digitaal bewerken	31%	27%	26%	28%	27%	28%	28%	27%	28%
Ontwikkelen en afdrukken	3%	1%	2%	2%	2%	2%	2%	1%	2%
Acquisitie	8%	8%	6%	6%	6%	5%	4%	4%	5%
Promotie	3%	4%	4%	4%	3%	2%	2%	2%	3%
Subsidie aanvragen	0%	1%	1%	0%	0%	0%	1%	1%	1%
Archivering foto's	3%	4%	4%	4%	4%	4%	4%	6%	4%
Tentoonstelling inrichten	0%	1%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	1%
Administratie	7%	7%	7%	6%	7%	7%	6%	6%	7%
Studie	6%	5%	4%	5%	3%	3%	3%	4%	4%
Winkel/detailhandel	0%	2%	1%	1%	2%	1%	3%	2%	1%
Les geven in fotografie	1%	3%	3%	2%	2%	3%	3%	4%	3%
Anders	3%	3%	3%	2%	2%	5%	2%	4%	3%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Omzet naar opdrachtgever	<=30	31-35	36-40	41-45	46-50	51-55	56-60	>60	Algemeen
Overheid/ Semi- overheid	11%	6%	9%	9%	12%	14%	8%	10%	10%
Uitgevers	5%	14%	11%	13%	10%	10%	11%	13%	11%
Industrie	6%	6%	8%	9%	11%	16%	14%	14%	11%
P.r. en reclamebureaus	9%	10%	10%	11%	15%	11%	9%	6%	11%
Televisie en film	0%	0%	1%	0%	0%	0%	1%	1%	0%
Zakelijke dienstverlening	29%	25%	15%	12%	13%	14%	15%	11%	15%
Kunst- en cultuursector	3%	7%	5%	3%	4%	3%	5%	7%	4%
Particulieren	32%	34%	37%	35%	31%	26%	30%	23%	31%
Overig	4%	2%	5%	6%	6%	6%	6%	9%	6%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Omzet naar specialisme	<=30	31-35	36-40	41-45	46-50	51-55	56-60	>60	Algemeen
Portretfotografie	20%	28%	30%	28%	26%	22%	25%	26%	26%
Documentaire fotografie	6%	5%	4%	3%	4%	6%	7%	9%	5%
Fotojournalistiek	12%	2%	5%	6%	5%	8%	4%	6%	6%
Architectuurfotografie	2%	3%	3%	4%	6%	8%	8%	7%	6%
Luchtfotografie	0%	0%	0%	0%	2%	1%	1%	0%	1%
Culinair/food	3%	0%	1%	2%	3%	1%	2%	2%	2%
Modefotografie	0%	3%	2%	2%	3%	1%	1%	2%	2%
Reclamefotografie	10%	15%	11%	9%	9%	12%	9%	7%	10%
Industrie- en bedrijfsfotografie	12%	11%	11%	13%	12%	17%	14%	11%	13%
Natuur/landschap	1%	1%	2%	3%	2%	2%	3%	4%	2%
Reisfotografie	1%	4%	1%	2%	2%	2%	4%	4%	2%
Autonome fotografie	0%	1%	3%	1%	2%	3%	4%	2%	2%
Conceptillustratieve fotografie	0%	3%	0%	1%	1%	2%	1%	2%	1%
Stills	1%	0%	1%	1%	1%	1%	2%	1%	1%
Privé- gebeurtenissen	18%	20%	17%	17%	16%	13%	11%	9%	15%
Overig	10%	3%	8%	7%	9%	8%	6%	12%	8%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%